

BRANA

iNform
uvnitř

11 | 2020

brana.cb.cz

KOHO VLÁDA, TOHO VÍRA

STÁLE AKTUÁLNÍ ODKAZ BÍLÉ HORY

Nyní také v audioverzi!

BRÁNA

brana.cb.cz

Vydává Církev bratrská
Vychází 10x ročně, součástí vydání je bulletin CB iNform

Cena ročního předplatného je 460 Kč (bez poštovného)
Informace a objednání u sborových distributorů
nebo na: distribuce.brana@cb.cz

ČÍST LZE I S ROUŠKOU!

Z OBSAHU

- 4 Slovo**
Pelištejská epidemie
- 8 Rozhovor**
Aleš Kýr:
Nezahořknout je dar
- 12 Téma**
Koho vláda, toho víra
- 20 Speciál**
Fotograf Jan Šibík
- 28 Diskuze**
Vláda a církev dnes
- 32 Svědectví**
Ze dna vzhůru

PŘÍŠTĚ

Mesiánské děti
kolektiv autorů

TIRÁŽ

BRÁNA, evidenční číslo E 5080
11/2020

Ročník Bratrské rodiny 52, Českobratrské rodiny 77

Vydavatel – Církev bratrská, Soukenická 1193/15,
110 00 Praha 1, IČ 00445215

Vyšlo 1. 11. 2020 – Vychází 10× ročně, cena 46 Kč

Šéfredaktor – Bronislav Matulík – bronislav.matulik@cb.cz

Výkonná redaktorka – Ing. Eva Čejchanová – eva.cejchanova@cb.cz

Redakční rada – Mgr. Kateřina Korábková – Mgr. Radislav Novotný

Mgr. Martin Srb – Bc. et Bc. Pavla Lioliasová – redakce.brana@cb.cz

Editorka a korektorka – Bc. Anna Duchková

Výtvarník – Ondřej Košťák

Grafický styl a sazba – Judita Košťáková ml.

Správce webu a sociálních sítí – Bc. Kamila Beranová

Web – brana.cb.cz

Inzerce – inzerce.brana@cb.cz

Tisk – Grafotechna Plus, s.r.o.

Distribuce pro zrakově postižené v elektronické podobě:
szp@scps.diakonie.cz

Předplatné – u sborových distributorů nebo na adrese
distribuce.brana@cb.cz, tel.: 273 136 629

Pro sponzory časopisu – číslo účtu: **1938904339/0800**,
(zpráva pro příjemce: Dar pro časopis BRÁNA)

Použité fotografie jsou z archivu časopisu BRÁNA,
není-li uvedeno jinak.

Milí čtenáři,

nedávno se mi dostala pod ruku fotografie z osmdesátých let minulého století. Byly na ní rozemáté černovlásky v sukních po kolena a v halenkách bez rukávů, typických pro tu dobu. Dýchalo z toho jaro, radost a svoboda. Pak jsem si přečetla, že se jedná o běžné foto z Íránu té doby. Kdybych to neviděla napsané

– a kdybych si rešerší neověřila, že to tak opravdu bylo, nevěřila bych tomu. Bylo těžké pochopit, že byla doba, kdy v Íránu běžně chodily ženy jinak než v dlouhých černých nikábech, pod kterými schovávají nejen vlasy, ruce až po konečky prstů, nohy až po kotníky a identitu, ale mnohdy i modřiny a smutek. Co se to tam před těmi čtyřiceti lety stalo? Proč přijali něco, co je na ose lidské kultivace hodilo o staletí zpátky? K moci se dostali islámští fundamentalisté. Koho vláda, toho víra – vnucená ostatním těmi, kdo měli moc, pomocí zbraní. Svoboda zmizela.

Nemusíme ale chodit až do Přední Asie, abychom viděli, že se jedná o princip platný i jinde na Zemi. V tématu tohoto čísla, které vychází 400 let po Bílé hoře, jsme se dotkli nejen událostí té doby, jež na dlouhá staletí určily „národní víru“ v české kotlině, ale i doby vlády komunistů, kteří vnutili národu víru v neexistenci Boha a v lež. Do rozhovoru o tom, jak se mělo věřit, čemu se mělo věřit a co se dělo s těmi, kteří si věřili podle svého vlastního svědomí, jsme se ponořili s historikem Věžeňské služby PhDr. Alešem Kýrem. A v jedné z recenzovaných knih doporučujeme nahlédnutí do života Milady Horákové, od jejíž popravky letos uplynulo 70 let. Speciálním bonusem čísla o svobodě, nesvobodě a zvratech, je rozhovor s fotografem Janem Šibíkem, doplněný některými z jeho nejslavnějších fotografií.

Bratři a sestry,

v dnešní době, kdy se nám může zdát, že je – stejně jako na jaře – naše svoboda znovu v mnoha směrech omezována, myslíme na ty, kteří způsobem mnohem drsnějším ztratili svobodu a mnohdy i život pro svoji víru. Na ty, kteří v různých zemích umírají i dnes jen proto, že jsou křesťané. A děkujeme za to, že naše víra je svobodná. Že ani všemocný Bůh na lidech neuplatňuje pravidlo „koho vláda, toho víra“, ale se srdcem probodeným kvůli nám, a přesto plným lásky, stojí u našich zase už karanténami zavřených dveří, a tuče. Stojí tam se svým pokojem a svobodou, které jinde nenajdeme. A čeká, až mu otevřeme.

Přejeme vám nejen užitek ze čtení, ale i Jeho pokoj.

EVA ČEJCHANOVÁ

1. Samuelova 6,1-13

PELIŠTEJSKÁ
EPIDEMIE

text JAKUB VRTAŇA ilustrace BRÁNA

Příběh nám vypráví o tom, že Pelištejci zvítězili nad Božím lidem. Důvod byl ten, že národ vedl Eli a jeho synové a pod jejich taktovkou bylo Boží jméno pošlapáváno. Tak došlo k bitvě, kde Pelištejci porazili Izrael (nevěřící věřící – slovem nevěřící mám na mysli nevíru a neposlušnost JHVH, tedy jedinému živému Bohu), a bylo po slávě – protože Boží sláva odešla z Izraele. Pelištejci si jako kořist odnesli schránu smlouvy.

Archa vždy symbolizovala místo, na kterém stojí Boží trůn – symbolizovala Boží přítomnost. Ale radost vítězů netrvala dlouho. Když začneme manipulovat Boží přítomností, začneme hýbat podnoží jeho trůnu, něco se bude dít. Kdykoliv má člověk pocit, že na Boha vyzrál, že ho překonal a že ho už nepotřebuje, Bůh přichází s různými věcmi, abychom zase přistáli nohama na zemi, zpátky do pokory vůči Stvořiteli. Pelištejci sice dokázali vyhrát, ale začaly problémy.

V celém národě Pelištejců se objevila nemoc. Nějaká nákaza, která působila vředy. To znamená, že zdraví obyvatel bylo ohroženo epidemií. A aby toho nebylo málo, myši se přemnožily a začaly ničit úrodu. Co se vyprodukovalo, zaniklo – ekonomická krize. Zdraví, ekonomika a životní styl – všechno bylo narušeno, a tak byl vytvořen krizový štáb.

Pelištejská knížata svolala vládu odborníků (kněze a věštce), aby čelili krizi, která přišla na národ. A tady je první myšlenka, kterou bych chtěl zdůraznit. Pelištejci mohli vytvořit krizový plán, jak bojovat s nákazou (vyhlásit karanténu, desatero hygieny), a mohli systematicky zabíjet myši. Zjistit, jak myši žijí, kde se shromažďují, a tak odvrátit katastrofu. Ale všimněte si, oni neřeší, co se děje. Ale proč se to děje. Vždyť to všechno musí mít nějaký důvod, a ten když se odstraní, problém zmizí, mysleli si. Věda se neptá proč, ale jak!

Dneska by bylo bláznovství neřešit opatření – to je velmi důležité a moudré. Ale důležitější je hledat důvod, proč jsou věci tak, jak jsou, a jak je potřeba je změnit. Bible v tom má celkem jasno: vše pochází od Hospodina a závisí na vztahu s ním!

Přizvaní odborníci radí, aby Pelištejci odeslali schránu smlouvy zpět (dali Bohu místo, které mu patří) a přidali odškodnění. Tedy oběť za hřích-provinění. Pochopili, že něco udělali špatně. Hospodin nedostal úctu a čest. Provinili se a to je třeba napravit.

JAKUB VRTAŇA (1984)

Kazatel ve sboru Třinec – Sosna. Vystudoval Evangelikální teologii a misii v Banské Bystrici. Má manželku Lucii a tři děti: Samuela, Magdalénu a Natanaela.

Chtěl bych se s vámi podělit o pár myšlenek k textu, který se dotýká dnešní doby. Je to příběh ze Samuelovy knihy a vypráví o tom, která přišla vlna epidemie a ekonomického úpadku na celý národ Pelištejců. Víím, že to bylo dávno před Kristem a za jiných okolností. Ale nadto stále platí, že veškeré slovo je vdechnuté Bohem a slouží k našemu poučení. Tak se pojďme podívat, zda se dáme poučit – ať už jako církev, nebo jako národ.

K tomuto poznání dospěli po sedmi měsících. Je to hodně, nebo málo? Když budete ten příběh číst dál, zjistíte, že Izrael vydržel bez Boha dvacet let. S Pelištejci si Bůh poradil za sedm měsíců. I v našich sborech jsou lidé, kteří ani po dvaceti letech vzdorování nikdy nekapitulovali před Bohem.

Sedm měsíců celý národ prochází těžkým časem. Zvláštní, že právě v těchto chvílích se ukazuje, jaká společnost, ve které žijeme, vlastně je. Rodí se soucit, pocit sounáležitosti, naděje, že to spolu zvládneme, obdiv a úcta k doktorům. Lidé si vzájemně šíjí roušky, vymýšlejí vtipy, aby se dalo v karanténě a v různých omezeních přežít. Jiní jsou lhostejní a dávají najevo, že na všechno kašlou. Ze života zmizel sport a téměř jakékoliv kulturní vyžití a naznačuje nám, jak vlastně žijeme a kdo vlastně jsme.

Rada pelištejských odborníků tedy rozhoduje: Za vinu je třeba zaplatit. Musí to být zlato a musí ho každý kníže dát za sebe, aby si uvědomili správnou zásadu, že milost není levná. Stojí cenu následování! Pelištejcům však, jak se zdá, stačí pět zlatých nádorů a pět myší (obraz problémů v oblasti zdraví a ekonomiky). Nechtějí se tak bránit jen proti nemoci a nedostatku, ale proti samotnému Hospodinu. Bůh je pro ně původcem jejich neštěstí, ne Stvořitelem, kterého by měli uctívat a kterému by měli být vděční. Chápou, že Bohu nemůžou dát nějakou levnou věc, tak dávají to nejdražší jen proto, aby mu nemuseli dát sami sebe. Nos roušku a následuj, ne nos roušku, nebo následuj!

Krizový štáb však přemýšlí dál. Vzpomněli si, že v minulosti se už něco takového stalo. V Egyptě. A vybízí lid, aby nezatvrdil svá srdce jako faraon. Neděje se nic nového, poučme se z minulosti. V Evropě za posledních 2000 let bylo i hůř, mnohem hůř.

Proto uznávají Boží moc, ale chtějí vyloučit náhodu. (Třeba to, co se děje, s Bohem vůbec nesouvisí) A rozhodují se pro výzkum – test. Testování ve starověku. Vezmou dvě krávy, které mají telátka a nikdy nebyly zapřažené. Zkoušejí, jestli

„Filištiní svolali své kněze a věštcce: ‚Co máme dělat s Hospodinovou truhlou?’ ptali se. ‚Oznamte nám, jak ji máme poslat, kam patří.’ Ti odpověděli: ‚Až budete odesílat truhlu izraelského boha, neodesílejte ji s prázdnou. Rozhodně ji musíte poslat zpátky s odškodněním. Tak se uzdravíte a poznáte, proč se jeho ruka od vás neodvracela.“
(1 S 6,2-3)

krávy samy půjdou cestou, kterou nikdy nešly, a i přes silný mateřský pud opustí svoje telátka. Je Boží moc větší než mateřský pud? A krávy vyrazily. Sice bučí, ale jdou přesně směrem k Izraeli. A je jasno. Zdroj problémů je třeba hledat v našem vztahu k Bohu. K Hospodinu, který stvořil svět a poslal svého syna Ježíše jako Zachránce světa. Ten usmíruje Boží hněv za lidskou vinu sám se sebou.

A tak jdou až na území Izraele do Betšemeš jako zajatci Boží schrány. Když spatří, že se Izraelci radují, otočí se na podpatku a jdou zpět. Žádné slovo vyznání, žádná prosba o odpuštění. Zůstali starými lidmi, kteří se klaněli Dágonovi. Viděli, že Bůh je mocný, ale neuvěřili mu. Uctivě ho vyprovodili jako vzácného hosta, ale jen jako hosta. V podstatě byli rádi, že od něho už mají pokoj.

Dnes jsme četli o pohanském národu, který zasáhla ruka Hospodinova. Překvapilo nás, že si Pelištejci uvědomili svoji vinu, že za to můžou sami. Dále bylo nádherné, že pochopili, jak je milost drahá. Něco stojí, není to jen „sorry jako“. Taky se poučili z deseti egyptských ran, že nemá cenu bojovat proti Bohu. Snažili se vyloučit omyl, a proto udělali zkoušku, jestli skutečným zdrojem problémů je opravdu jejich vztah k Bohu. Ale to všechno je nakonec znehodnocené tím, že neudělali druhý krok víry – nevdali se mocnému Hospodinu, i když bylo jasné, že se mu nikdo a nic nevyrovná a že On je jediný pravý Bůh. A tak se během krize polepšili, trochu změnili svůj životní styl, ale Bohu se nevdali.

Co je Boží, Bohu! To je řešení, které zvěstujeme jako univerzální lék, který Kristus zjevil v evangeliu. Když si nás Bůh koupil krví svého vlastního Syna, chce zpět to, co je jeho. Bůh nestojí o úctu, kterou mu dáváme jako váženému hostu, ale pak ho vyprovodíme, abychom měli pokoj. Bůh miluje úctu, kterou má nevěsta ke svému ženichovi, když hoří láskou a touhou po jeho přítomnosti. Ta nás odděluje od našeho hříchu, od našeho ega, od naší nezávislosti.

POVZNÁŠEJÍCÍ TICHU

text PAVLA LIOLIASOVÁ foto ZDENĚK PAVLÍČEK a AUTORKA

Čtyři dny v rakouských horách, fyzická práce a výlety po okolních kopcích. Na konci září jsme s přáteli odjeli na pracovní-duchovní pobyt do kláštera betlémských mnišek v rakouském Kinderalmu. Jak se ukázalo, byly to přesně ty čtyři dny, kdy člověk může úplně vypnout a z hlavy pustit starosti všedních dní.

Je pátek odpoledne a v autě stoupáme silnicí plnou serpentín do kopců nad vesničkou Sankt Veit im Pongau. Pomalu začíná sněžit a nás zatím ovládá jen nadšení z bílé nadílky. Je sedm večer a naše „pražské“ auto je v klášteře první, další tři brněnské posádky jsou ještě na cestě. U brány nás vyzvedává jedna z řádových sester a ukazuje nám dva domečky, kde budeme bydlet – v jednom holky, v druhém kluci. Společně se pak zase scházíme ve „společenské místnosti“ na

večeři. Připadám si trochu jako v pohádce Ubrousku, prostří se. Před námi je plný stůl jídla a v celé místnosti je krásné teplo, což oceňuji obzvláště proto, že sněhu přibývá a já přijela v teniskách.

„Tak kde jsou,“ pokládáme si spíš řečnickou otázku už poněkolkáté. Půl desátá večer a my už pomalu začínáme přemýšlet nad tím, kde se brněnská skupinka zdržela. Přeci jen sněhu za oknem přibývá a před odjezdem se vedla debata o tom, že na autech jsou letní gumičky. O půl jedenácté nakonec dorazí i zbytek výpravy. „Domluvme se, že zakázanými tématy jsou práce a koronavirus,“ začíná oficiální přivítání Ondřej, který celý pracovní-duchovní pobyt organizuje. A já tohle rozhodnutí vítám s nadšením.

Když tenisky střídají gumáky

V sobotu ráno se budím jako do pohádky. Celou noc intenzivně sněžilo a venku je dobrých třicet čísel čerstvé pokrývky. Vstáváme něco před půl osmou a vyrážíme na mši. Když otevírám dveře od ubytování, na schodech stojí dvojice gumáky a já v duchu sestřím za jejich prozíravost děkuju. Tenisky nejsou do takového terénu úplně nevhodnější. Celý areál je rozdělen na dolní a horní část. Ta dolní je víc přístupná veřejnosti, bydlí tam jen pár sester, je tam menší kaple, obchod, kde sestry nabízejí své výrobky a také několik domečků pro ubytování návštěvníků. Důležitější horní část celého kláštera je zhruba 300 metrů do kopce. Jednak je tam kostel, a pak taky „domečky“ samotných sester. A do klauzury už se nikdo jiný než právě řádové sestry nedostane. Do kostela tak máme na mši samostatný vstup a sedíme na „galerii“, ne mezi sestrami.

Mši rozumím kvůli němčině spíš v základu. Větší zážitek je pro mě stejně v tuhle chvíli pozorovat sestry. Ty sedí v lavicích, které připomínají oddělené kóje, a během liturgie se často chodí poklonit ikonám vedle oltáře. „Normálně je líbáme, ale teď to kvůli koronaviru sestra převorka zakázala,“ vysvětluje nám později řádová sestra Orit. Během mše se sestry často také po pokřizování dotýkají v předklonu země. I to Orit později vysvětluje: „Říká se tomu metanie a je to vlastně ještě hlubší prožívání samotné modlitby. Člověk se na to víc soustředí, když zapojí celé tělo.“

INFOBOX

Řád betlémských sester

Řád betlémských sester (existují i bratři) vznikl v roce 1950 ve Francii a nyní má 31 ženských a 4 mužské kláštery po celém světě – hlavně ve Francii, Španělsku, Itálii nebo Izraeli. Řád vychází z kartuziánství a je poměrně přísný – sestry žijí v izolaci, většinu dnů v týdnu samy a v tichu. Jediný den, kdy spolu mluví, je neděle. I tak má jejich týden jasný režim. Nejčastěji vstávají v půl čtvrté ráno, během dne se modlí, mají mše, věnují se studiu i manuální práci. Celý řád žije hlavně z darů, sestry se ale také snaží si na svůj provoz trochu vydělat. Konkrétně ty v Kinderalmu se věnují hlavně výrobě keramiky, která se dá zakoupit i v klášterním obchůdku. V rakouském klášteře aktuálně žije 31 sester, z toho jsou čtyři Češky. Klášter leží ve výšce 1 300 metrů nad mořem.

Ondřej Vala

organizátor pobytu

Kde ses o klášteře dozvěděl?

Poprvé mi o klášteře řekla moje zaměstnankyně a kamarádka Zuzka, a to zhruba rok předtím, než jsem tam poprvé jel, což bylo minulý rok v říjnu.

Proč tě toto místo zaujalo?

Jednak svojí polohou, je to na krásném místě v horách, ne tak daleko od civilizace a zároveň ne tak blízko, aby ho nějakým způsobem narušovala. Je tam klid na usebrání se možnost být více v tichu a blíž Bohu. Zaujalo mě taky to, že tam dobře vane Duch svatý. Ale člověk se samozřejmě musí nějakým způsobem ztišit a zklidnit, to místo je silné a promodlené. Taky tam srší nevinnost sester, které se každý den modlí a zpívají. Právě jejich zpěvy mě asi nejvíc povznášejí k Bohu. Člověk jenom naslouchá a to ho pozvedá.

Co ti letošní pobyt dal?

Na jednu stranu zatím největší zážitek zimy a sněhu v nacházející sezóně. Ale to skutečně se zdá být ve mně skryto. Vždycky, když jedu na nějakou akci duchovního rozměru, tak mě to nějakým způsobem poznamená. Myslím si, že vždycky se něco ve mně pohne nebo transformuje, ale nejsem schopen to dokonale hmatatelně pocítit nebo si to uvědomit. Konkrétně mě to posílilo ve víře a v uvědomění si, že jsou na světě místa, kde se řeší jenom Bůh, Ježíš a to, jak k němu být co nejbliž – jak být s ním. A díky tomu jsem se mu přiblížil. A letošní pobyt mi taky dal naději, že mám vytrvat a věřit a že když se člověk necítí zrovna dobře, přijdou lepší, světlejší dny.

Sobota je ale hlavně ve znamení práce. Dopoledne se tedy přesouváme do kaple v dolní části kláštera a musíme rozebrat všechny lavice. Pro představu – zase jde spíše o kóje než o typické lavice, které známe z katolických kostelů. V celé kapli jich je kolem dvaceti. Nakonec se z toho stane práce na prakticky celý den. Všechny lavice musíme rozebrat do posledního hřebíčku a nechat jen největší kusy dřeva. „To mě baví, k takové práci se doma nedostanu,“ pochvaluje si práci Neli, zatímco s akuvrtačkou vytahuje šrouby a rozebírá jeden díl za druhým.

Opoledne začínáme drhnout podlahu v kapli, která se pak bude ještě olejovat. Večer se pak zase všichni společně scházíme u večere – opět máme bez jakéhokoliv přičinění stůl plný jídla. Potom už přichází sestra Orit, aby odpovídala na všechny otázky, co nás zajímají. „Vstoupit do kláštera jsem se rozhodla před posledním rokem na vysoké škole,“ vysvětluje s úsměvem a já celou dobu s úžasem pozoruji, jaký klid z ní vyzařuje. Loučí se s námi těsně před desátou. „Slíbila jsem sestře převorce, že tu nebudu do desíti,“ dodává skoro omluvně, když ji ještě zdržujeme několika otázkami.

Neděle – kdy i sestry můžou mluvit

Neděle je věnovaná odpočinku, takže ani po nás se nechce žádná práce. Ráno tedy vyrážíme společně na bohoslužbu. Kázání je sice v němčině, jedno čtení a píseň je ale česky. Rakouskému knězi pomáhá český, který je v klášteře zrovna na návštěvě. My se odpoledne dělíme na dvě skupiny, jedna vyráží na feraty k ledovci Dachstein, další jde na výlet po okolních kopcích. Užíváme si už tající sněh a stavíme sněhuláka. Večer se zase společně scházíme a po večeri se znovu přesouváme do (už úplně prázdné a uklizené) kaple na takzvané adorace. Nejsem v katolických liturgiích úplně zběhlá, takže si nechávám vysvětlit, že je to určitá forma modlitby. Nakonec je to pro mě asi nejsilnější duchovní zážitek z celého víkendy. Možnost usebrat se, ztišit, opravdu se soustředit na rozhovor s Bohem.

Poslední, tedy pondělní dopoledne už se zase vracíme k práci. Je potřeba ještě doolejovat kapli, já s Neli se pouštíme do malování stěn: „Doma se k tomu přece příliš často nedostaneme,“ bereme si se stejným nadšením jako akuvrtačku tentokrát barvu a válečky. Po obědě pak už nezbývá, než se rozloučit a vrátit se zpátky každý do svého běžného života. Fyzicky sice odjíždím trochu unavená, duchovně mám ale načerpáno minimálně na pár dní dopředu. Do Prahy se taky vracím s velkou touhou nechat určitý klid, který z řádových sester na každém kroku vyzařoval, prostoupit i mémi běžnými, často zaneprázdněnými dny. ■

NEZAHOŘKNOUT JE DAR

ptali se EVA ČEJCHANOVÁ a BRONISLAV MATULÍK foto BRONISLAV MATULÍK

U dveří, kterými vycházejí odsouzení ze sklepení na malý plácek ze tří stran ohraničený budovou pankrácké věznice, je zvonek. Každé zazvonění znamená jednu smrt. Ve jménu republiky oběšeni na prkně. Při čtvrtém zazvonění prochází dveřmi Milada Horáková... PhDr. Aleš Kýr vypráví o posledních minutách křesťanky, kterou nezlomili nacisté ani smrt z rukou komunistů. A nejen o tom.

Historie vězeňství se píše od habsburské monarchie. Ve které době se s vězni na našem území zacházelo nejhůře, a kdy nejlépe?

Vězeňství sledujeme už od doby svatého Václava – z hlediska křesťanského přístupu Václav neměl rád popravu, soudy svěřoval zástupcům, vykupoval z otroctví. Neměl rád násilí. Následoval příklad lidství z Itálie v 6. století, kdy kněží začali navštěvovat vězně. U nás už v 11. století kněží nejenže poskytovali duchovní útěchu, ale vězni si mohli i postěžovat, když s nimi bylo špatně zacházeno. V 16. století, kdy byla vydána Práva městská Království českého, došlo k ujednocení trestního práva a objevilo se ustanovení, že před popravou má být odsouzený upozorněn, aby upravit svůj vztah k Bohu a k lidem – aby projevil lítost, požádal o odpuštění, vyzpovídal se, neodcházal nesmířen. To bylo na tu dobu velmi pokrokové a zůstalo to tam celá staletí.

Situace se velmi změnila až v roce 1948. Do roku 1950 ještě do vězení chodili kněží a existovaly vězeňské kaple, ale byly postupně zavírány. A poslední vězeňská kaple – na Mírově – se dostala do hlášení a Mírov byl za otálení zrušení kaple a křížů velmi kritizován.

Co se stalo s kaplí na Pankráci?

Interiér zničili a zřídili tam kino, kde se pro dobré pracovníky z řad vězňů promítaly válečné a budovatelské sovětské filmy. To se dělo zpravidla ve všech krajských věznicích, ve kterých byly kaple. Až v 90. letech minulého století se začaly postupně zřizovat místnosti, které sloužily a postupně byly i vybavovány jako kaple. Byla to velmi dlouhá cesta.

Mluvil jste o lidskosti a popisujete i nelidskou dobu nedávno minulou. Co o lidskosti vypovídají archivní spisy?

Zacházení s vězni bylo dlouhou dobu velmi kruté. Ve středověku to byl systém hromadného věznění mužů, žen i dětí ve sklepních nebo pevnostních prostorách – byly to čekárny na trest smrti. Lepší podmínky mělo vězení pro dlužníky i zadní vězení pro pachatele drobné kriminality. Celá staletí se na tom moc nezměnilo. Teprve Marie Terezie zrušila mučení jako legální součást vyšetřování. Trest začal zohledňovat, že i vězeň je člověk. Její syn Josef II. pak zrušil trest smrti. Později byl obnoven, ale už ne v té středověké podobě.

Po velké soudní reformě v roce 1850 vznikl v roce 1852 Zákon o zločinech, přečinech a přešupcích, který vydržel až do roku 1950 (kdy byl nahrazen trestním zákonem, jehož vězeňské předpisy byly „opsány“ od Sovětů). Oproti dnešním byl zákon z roku 1852 srozumitelný i laikům a nenechával nikoho na pochybách. Zaváděl čtyři stupně trestu: vězení, tuhé vězení, žalář a těžký žalář. To je vlastně moderní stupňování odnětí svobody. Za první republiky to vypadalo, že se ve způsobu zacházení s vězni sjednotí celá Evropa, ale přišla druhá světová válka a po ní další diktatura. V tom je historie poučná – to, co se děje v přítomnosti a proniká do budoucnosti, začínalo někde v minulosti. Sociální procesy působí na přítomnost, aniž si to uvědomujeme. I zlo války.

Političtí vězni byli za totality řazeni do nejtěžšího stupně výkonu trestu. Z čeho měli mocní režimu takový strach?

Že tito lidé budou ovlivňovat ostatní vězně, kteří jim uvěří. Každá propaganda se časem stane průhledná. Nejvyšší tresty sloužily k tomu, aby se neprojevila pravda. Když se nějaký kněz snažil poukázat na nepravost v kázání, byl potrestán podle § 123, Zneužití náboženské funkce. Za sebemenší kritiku šli do vězení. Znáám kapucína, který jednou před Vánoci řekl, že „přijde ta hvězda, ale ne ta rudá, ale betlémská“, a šel sedět. V roce 1950 došlo k perzekuci řeholních řádů, byly rušeny kláštery, řeholníci byli zavíráni do internačních klášterů, kde byli drženi čtyři roky.

Když jste ponořen do archivů a vidíte, že tohle dělali Češi Čechům, co to s vámi dělá?

Nacionalita nehraje roli, je to o morálce na úrovni člověk vůči člověku. Když se

za nacistů na Pankráci popravovalo za protinacistickou činnost, tak se k tomu propůjčili tři Češi a dva Němci. A dvanáct Rakušanů a pět Němců bylo i mezi popravenými. Motivace k přehlušení morálky v člověku může být různá – fanatismus, kariérismus, sadismus. Patologické jedince využívá každá totalita, to jsou lidé na špičce práce.

Kolik politických vězňů za komunistické totality ve věznicích zemřelo?

V roce 1968 nechala federální vláda udělat seznamy zemřelých vězňů. Podle dobové statistiky v letech 1948–68 zemřelo ve výkonu trestu mimo popravu 2 127 vězňů, z toho 528 za protistátní činnost. Nemoc, pracovní úraz – většinou v jáchymovském dole, hodně sebevražd, několik zastřelení na útěku. Všechno v důsledku nastaveného systému zacházení. Ve vězeňství se totalita projevovala ve své nejkonzentrovanejší podobě. V padesátých a šedesátých

PhDr. ALEŠ KÝR (1947)

Vedoucí Kabinetu dokumentace a historie, Akademie vězeňské služby.

letech průměrně ročně zemřelo 115 vězňů, v sedmdesátých a osmdesátých průměrně 60 a v devadesátých průměrně 30. To je jeden vězeň na věznici ročně – tohle číslo je vzhledem k různému věku vězňů normální.

Udávaly se skutečné příčiny úmrtí?

U mladších ročníků byla podezřele často diagnóza srdeční selhání – ale dnes už neprokážu, že to bylo jinak. Nemám přístup ani ke zdravotnickým záznamům odsouzených, i když v zápise by tehdy →

stejně lékař nešel proti vedení věznic. Stávalo se, že člověk nevydržel tělesné tresty, které byly při vyšetřování běžné, ale používaly se i při výkonu trestu. O tom, jestli vězeň dostane lékařskou péči, když ji potřebuje, rozhodoval vedoucí vyšetřování. K soudu se za to nikdo z viníků dnes už rozhodně nedostane.

Komunisty vězněný pilot RAF Josef Bryks byl jedním z těch, u kterých se vám podařilo k urně s popelem v hromadném hrobě přiřadit jméno. Dalo to hodně práce?

Byla to badatelsko-detektivní činnost. Nedá se říct, že by mě to bavilo – když se člověk seznámí s těmi strašnými osudy, na tom ho nemůže nic bavit. Najednou žije v minulosti. I ve snech. A já hodně žiju v minulosti i přes den. To, v čem jsem byl celý den, ve mně žije svým životem. Člověka to do toho zmizelého světa prostě vtáhne. A mě ten svět láká. Proto dodnes mluvím s pamětníky, s bývalými politiky, s vězni, porovnávám jejich zkušenosti s archivními materiály.

Ani popel Milady Horákové nebyl nalezen. Byl rozdíl v tom, jak se ve snaze získat doznání zacházelo s ní a jak s ostatními vězni?

Václav Pešek, který byl vyšetřovatelem Horákové, tvrdil, že nemusel používat žádné fyzické násilí. To tvrdil on. Horáková měla na zápěstí ještě z dob věznění gestapem viditelné jizvy po zařiznutých poutech. Komunisté ji určitě poutali taky. Ale nejsou k dispozici informace, že by ji týrali, jako to dělali třeba v uherskohradištské věznicí, kde používali elektrický proud. Někjaké násilí tam asi bylo, ale určitě ne jako třeba proti plukovníku Lukasovi, kterého umlátili a pak tvrdili, že vyskočil z okna.

Bylo Miladě Horákové splněno poslední přání, že chce evangelického kněze?

Byl u ní kněz Jiří Vojtěchovský, ale ona chtěla Jana Kučeru ze smíchovské farnosti. Toho k ní ale nepustili. Vstup býval umožněn jen nuselským farářům. Po roce 1948

už bylo plnění posledních přání odsouzených výjimečně. Horáková byla popravena v roce 1950, kdy už z věznic mizely kaple, ale k ní kněze ještě pustili. Její poslední dopis ovšem její dcera Jana dostala až v devadesátých letech z Národního archivu. Do té doby byl jako nepovolený dopis uložen v příloze jejího spisu.

Je ve spisech politických vězňů z doby totality ještě něco, co se před veřejností tají?

Ne, iniciativou Národního archivu byly tyto poslední dopisy už v devadesátých letech předávány rodinám.

I KRISTUS BYL SVÉ POSLEDNÍ DNY OBKLOPEN NÁSILÍM.

Lze porovnat dnešní vězeňství s tím totalitním? V čem je radikálně jiné?

Radikálně jiné je zacházení s vězni – byly odstraněny militantní prvky. Dříve se vězeň už od začátku vazby musel hlásit vojenským způsobem, přemísťování vězňů bylo jako na vojně v útvarcích... Bylo to zbytečné. A vězeňští pracovníci se oprostili od agenturní služby, což byla estébácká záležitost. Existoval útvar vnitřní ochrany, která verbovala vězně jako svoje agenty. To jsou policejní prostředky.

Existovali vězni, jejichž zločinem byla víra?

Za víru samotnou tenkrát člověk nemohl být uvězněn, protože svoboda víry byla zakotvena v Trestním zákoníku v § 116 – proti tomu, kdo užije násilí proti skupině obyvatel pro jejich náboženství. Jenže to by museli pozavírat všechny estébáky. Naopak se hojně využíval paragraf o zneužití duchovenské činnosti – na

jeho základě zavírali kněze za velezradu, poabuřování. Když lidé utkali na Západ, tak podle instrukce státního prokurátora nebyl pro uprchlíka paragraf jen za nedovolené opuštění republiky, ale i za vyzvědačství, protože pro útěk přece musel mít důvod – vyzradit nějaké státní tajemství. Byla tam vyšší sazba. Po zrušení klášterů a tažení hlavně proti katolické církvi byly stíhány i občanské aktivity jako podpora ke zneužívání náboženské funkce.

Znáte něco z toho ne jako historik, ale jako svědek?

Jako kluk jsem ministroval a s páterem salesiánem, který pracoval s mládeží, jsme v neděli občas šli na nějaký hrad. Vzal s sebou jídlo, pití a balón a šli jsme na výlet. A za to ho zavřeli. Kdo chtěl ve skautských aktivitách pokračovat a nechránil se hlavičkou pionýrské organizace, šel do vězení. Z lidí na přednáškách po mších udělali protistátní skupinu a trest byl ještě tvrdší. Protože se vždycky našel někdo, kdo to udal. Takže člověk si mohl sám věřit v Boha a sám si zajít do kostela, ale s někým se scházet už bylo podezřelé. Dnes jsou farní komunity běžné. Potírání víry ale komunistům nebránilo v tom, aby žádali faráře o verbování lidí na sklizeň, protože je to Boží dar. Církve svoji autoritu neztratila, ale pokud chtěla žít vlastním životem, tak to bylo tvrdě stíhané.

Jakou hodnotou je víra pro vás?

Řekl bych, že zásadní. Měla, má a bude mít hodnotu zásadní. Protože se člověk mnohem snadněji vyrovnává s různým neštěstím a nebezpečím, a pokud by víru neměl, tak se chová jako zoufalec.

Musíte se vyrovnávat se zlem, se kterým se v archivech setkáváte. Jak vám v tom pomáhá víra v Krista?

I Kristus byl své poslední dny obklopen násilím. Uvědomoval si to, když se v něm objevil ten lidský strach: Je-li možné vzít ode mne ten kalich, ale ne podle mé, ale podle tvé vůle. Zlo, se kterým se setkávám v archiváliích, už nevnímám emocemi, ale profesionálně – kabinet vedu od roku 2000.

POPRAVY NA PANKRÁCI
Popravčí místnost v suterénu
pankrácké věznice byla strohá.
U stolu si odsouzený vyslechl
rozsudek, který byl ve výklenku
okamžitě vykonán. Od roku 1954
do roku 1960 zde zemřelo
12 politických vězňů.

**Autor knihy Psychologie komunismu
Jindřich Kabát jmenuje strach vedle
lži a teroru jako jeden z pilířů této
ideologie. Dá se komunistická totalita
v životech jednotlivých lidí popsat jinak?**

Lež je na začátku – to je ta propaganda. Koho nezvládli propagandou, toho museli přinutit. To je teror. Ten nefunguje jen vůči donucované osobě, ale má i generální prevenci. Komunisti se snažili, aby se společnost dozvěděla o každém zatčení, velké procesy se přenášely do tlapačů. To byl směr nátlaku: nesmíte podporovat tyto lidi, protože byste se obrátili proti vlastní zemi. Vnutili lidem zvrácený pohled na povinnost vůči zemi a národu – vztah k národu a zemi byl nahrazen primárním vztahem ke komunistickému režimu. Lidé měli strach „zradit vlastní zemi“. Uvědomit si, že nejde o mou zemi, ale o moc, která zneužívá mého vlasteneckého citění, dokázal jen inteligentní člověk.

**I dnes slyšíme, že kdo poukazuje na
zneužívání postavení mocného politika,
útočí na zájmy celé naší země. Máme
náběh na další totalitu?**

Doufám, že ne, v dohledné době. Ale do budoucna – kdo ví. Tohle je zranitelnost demokracie – svobodně se mohou vyjadřovat nacisté, komunisté a další -isté, a je na lidech, aby si v tom udělali pořádek. Ale mnozí to nedovedou a podléhají tomu.

**Co pro vás jako pro historika
znamená pravda?**

Řeknu to jako Aristoteles: „Pravda je shoda našeho soudu se skutečností.“ A skutečnost musíte ověřovat – historikové minimálně ze tří zdrojů. Až když se shodují, můžeme říct, že s velkou pravděpodobností takto bylo. Po zdrojích se musí pátrat, a dokud se nenajdou, nelze případ uzavřít.

**Toufar a Horáková jsou známými příběhy
komunistické zvěle. Máte nějaký
málo známý, který by mohl být lidem
povzbuzením ke statečnosti?**

Dlouhou dobu jsem jezdil na Šumavu s bývalým politickým vězněm Františkem Zahradkou, který jako skaut převáděl přes hranice osoby, které by tady jinak byly stíhané. Byl ve vězení, původně měl dostat trest smrti, ale protože byl mladistvý, dostal jen 13 let. Odseděl si je. Šli jsme spolu převaděčskou cestou – pamatoval

si každé místo, kterému se museli kvůli hlídkám vyhnout. Obdivoval jsem na něm, že na to, co prožil, nezahořkl. Nestal se z něj někdo, kdo by dával najevo, co prožil.

Když se vrátil, začal žít normálním životem. Po revoluci působil v Konfederaci politických vězňů, ale života si vážil natolik, že se dokázal oprostít od bolestí a překlenout tento kus života. To každý nedokázal. Mnozí se vrátili z vězení a nedokázali žít normálním životem, pořád to v nich bylo – nedůvěra, strach. František si to s sebou nenesl. Nezahořkl. Ale to je dar, není to dáno každému. Nelze hledět svrchu na ty, kteří se tomu poddali a vrátili se zlomení a tím prostředím narušení natolik, že pak z nedůvěry nejednali čestně se svým okolím. Prožili si strašné věci.

**Jak člověk může dojít k odpuštění
– komunistům obecně a konkrétním
lidem?**

Myslím si, že odpuštění musí být konkrétní – v životě vám někteří lidé pomohli a jiní ublížili. Každý by se v odpuštění měl srovnat s tím, kdo mu ublížil. K tomu ostatnímu můžeme zaujmout stanovisko, ale to už není odpuštění. Zločin je třeba odsuzovat, ale člověka vidět z hlediska odpuštění. I celý Nový zákon k němu vede.

■

KOHO VLÁDA, TOHO VÍRA

400 LET OD UDÁLOSTÍ NA BÍLÉ HOŘE

text ROBERT HART a KOLEKTIV AUTORŮ kompozice ONDŘEJ KOŠTÁK foto ARCHIV

Čtyři století po Bílé hoře, která znamenala neštěstí bez míry a hranic,
žijeme v čase náboženské svobody a odluky církve od státu.
Ale ještě i docela nedávno vládní ideologie mocensky zasahovala
do života církví a omezovala právo na vyznání...

Než stihl český král Fridrich Falcký ve společnosti anglických vyslanců poobědovat, bylo prakticky po všem. Jedna z nejznámějších bitev českých dějin netrvala ani dvě hodiny. Po několika menších šarvátkách předchozího dne a noci se armáda stavovské konfederace pod tlakem početně silnějších vojsk Katolické ligy a armády císaře Ferdinanda II. stáhla směrem k Praze a své síly nakonec rozložila na návrší Bílé hory 381 m n. m.

Pravé křídlo stavovské formace mělo za zády zeď obory u letohrádku Hvězda. Císařští, mohutně posilovaní proslovy generála karmelitánů Dominika à Jesu Maria, byli iniciativnější. Asi půl hodiny před polednem bitvu započali útokem na levé křídlo protivníka. Obrana a protiútok stavovské jízdy byly sice zprvu velmi úspěšné, ale nejspíš vlivem špatné komunikace a pomalého velení ji ostatní jednotky nepodpořily, proto se levé křídlo ocitlo pod novým tlakem. Když krátce nato padl velitel dolnorakouské stavovské jízdy baron Hofkirch, začalo se levé křídlo hroutit a záhy bylo prakticky vyřazeno z boje. Bitva byla prohraná. Její osud se ještě pokusil, na pár desítek minut velmi úspěšně, odvrátit syn vrchního velitele, mladý Kristián z Anhaltu. Bez včasné podpory pěchoty ale neměl jeho pokus o zvrát bitvy tvář v tvář přesile šanci. Mladý princ byl obklíčen a skončil v zajetí.

V závěru bitvy záutočili katoličtí bojovníci na pravé křídlo vojska stavů. Sem patří i legendární boj statečných Šlikových Moravanů, kteří se měli obětovat do posledního muže. Zdá se, že realita téhle tečky byla ovšem poněkud prozaičtější, než jak rádi tradujeme. Moravský pluk se skládal převážně z žoldněřů najatých za prostředky moravských stavů v německých zemích, a i když měl těžší ztráty než ostatní jednotky, nevíme, kolik vojáků padlo a kolik se jich vzdalo. Sám hrdina, hrabě Jindřich Šlik, byl zajat jinde než u zdi obory. Brzy byl císařem omilostněn, aby už v následujícím roce velel pluku císařskému. V dalších letech udělal v císařských službách pěknou vojenskou kariéru a zemřel v roce 1649 jako prezident dvorské válečné rady.

Bitva byla ztracena. Záloha stavovské armády vyčkávala po celou dobu v ústraní a nakonec se vzdala bez boje. Když se král Fridrich rozhoupal vyjet směrem k bojišti, bylo dávno rozhodnuto. Potkal už jen z boje prchající velitele a z hradeb viděl všeobecný chaos své o život utíkající armády. Stihl jen sbalit to nejcénnější, přenocoval na Starém

Městě v domě primátora a druhý den ráno s manželkou a malým synem, dvorem a dvorními cenostmi opustil Prahu i Čechy. Nejvyšší zemští úředníci ho následovali. Dvě hodiny nato byla Praha obsazena císařskou armádou a nastalo krvavé plenění a drancování města.

Bitva na Bílé hoře nebyla ani největší, ani nejkrvavější z bitev oněch dvou let, ale přinesla zásadní politický zlom. „Strach z císařské pomsty se rychle šířil mezi šlechtou v Praze i na venkově, lámal dobrou předsevzetí a pomáhal rychle měnit názory.“ (J. Janáček) O pár dní později všechny tři stavy oficiálně kapitulovaly. Další roky zaznamenaly sice ještě pár ojedinělých pokusů o odpor, ale cesta k absolutizaci moci habsburského panovníka a rekatolizaci v zemích České koruny byla volná. A nezměnil to už ani strašný, tři desetiletí trvajícím celoevropským konflikt třicetileté války, jejíž bylo stavovské povstání úvodní kapitolou.

Cesta k Bílé hoře

Pokusme se nejprve alespoň stručně nastínit, co vlastně k porážce v bělohorské bitvě (tomu „neštěstí bez míry a hranic“, jak ji nazval historik Josef Pekař) a k porážce celého povstání vedlo. Jelikož není v možnostech tohoto článku (a žel ani v možnostech jeho autora) postihnout tento problém v jeho komplexnosti, zúžíme naše pátrání pouze na oblast náboženskou.

Bouřlivé 15. století, století husitských bojů dospělo na svém konci k nastolení křehkého míru. V roce 1485 přijal český zemský sněm v Kutné Hoře dohodu o pokoji, která na půdorysu starších basilejských kompaktát (úmluvy mezi koncilem a husity z roku 1436) uzákonila vzájemnou toleranci mezi husitskou většinou a katolickou menšinou a nastolila rovnoprávnost obou stran. Každý včetně poddaných měl mít možnost „spasenie hledati podlé jich viery a zvyklosti“. Mír tedy znamenal potvrzení trvání dvojvěří. Rozhodně ale nepočítal s náboženskou svobodou. Nevztahoval se na jiné, radikálnější přístupy. Jednota bratrská (vznikla 1458) tak téměř po celou dobu své existence působila de iure v ilegálním módu.

Křehkost dvojvěří se měla naplno ukázat ve století následujícím. Velmi brzy se začalo ukazovat, že jeho nárys nebude odpovídat prudkým změnám dalšího duchovního vývoje. Nástup evropské reformace pochopitelně nezůstal bez odezvy. Učení Martina Luthera o ospravedlnění pouhou milostí skrze víru a o křesťanské svobodě zapouštělo →

Mgr. ROBERT HART, DiS. (1972)

Vystudoval na Filozofické fakultě UK obor bohemistika – historie a absolvoval ETS. Je ordinovaným kazatelem Církve bratrské, od roku 2007 působí ve Sboru Církve bratrské v Praze 4 – Šeberově. S manželkou Janou mají dva syny.

kořeny i mezi husitskými kališníky a postupem času způsobovalo stále výraznější štěpení na staroutraktvisty (stoupence původní linie) a novoutraktvisty, kteří víc a víc inklinovali k luterství.

I když český sněm v roce 1526 zvolil českým králem rakouského vévodu Ferdinanda z rodu Habsburků, tedy katolíka, dlouhou dobu se rozložení náboženských a mocenských sil nijak neměnilo. Tuto rovnováhu zásadním způsobem narušil až konflikt v letech 1546/1547. Ferdinand, v té době už římsko-německý král, se střetl s německými protestantskými stavy v tzv. šmalkaldské válce a k získání prostředků na vedení války svolal i v Čechách zemskou vojenskou hotovost. Zástupci českých stavů ale tento jeho svrchovaný postup odmítli a předložili králi seznam požadavků, jejichž přijetí by výrazně posílilo stavovskou moc. Odpor ale neměl dlouhého trvání. Když byli v dubnu 1547 protestanti v Německu poraženi, čeští odbojníci kapitulovali. Panovníkova autorita posílila. Náboženské poměry se ale nijak zásadně nezměnily.

Ke konci Ferdinandovy vlády se ale měnit začaly, a to pod vlivem mezinárodních okolností. Víc jak tři desetiletí trvajících náboženských bojů v říši se podařilo v roce 1555 ukončit na říšském sněmu v Augsburgu. V římsko-německém prostoru byla uznána rovnoprávnost katolictví a luterství (ujednáni se tedy nevztahovalo na kalvinismus nebo novokřtěnecství), ale řídicím principem se stala zásada Cuius regio, eius religio (Či vláda, toho náboženství). V jednotlivých zemských útvarech tedy volil pán

dané země svrchovaně vyznání pro sebe a své poddané, kteří se mu museli bez možnosti volby přizpůsobit.

Za dané situace bylo toto ujednání asi maximem možného a zárukou míru. Bylo ale zřejmé, že konfesijní napětí odstranit nemůže. Když se pak navíc v několika německých zemích prosadil ze Švýcarska vliv konfese třetí, kalvinismu, napětí opět narůstalo. Reformovaný směr obecně měl pro smír v náboženských věcech pochopení pramalé a obě ostatní strany ho považovaly za kacířství. Stejně tak bylo jen otázkou času, kdy se císař z habsburského domu pokusí prosazovat princip „cuius regio, eius religio“ i v dalších zemích své vlády, a tedy i v zemích Koruny české.

Dalším výrazným faktorem změn byla vnitřní konsolidace římskokatolické církve na Tridentním koncilu (1545–1563), který se mimo jiné výrazně vymezil vůči reformaci a položil věroučné a správné základy pro katolickou reformu a postup protireformace. Z dalších faktorů změn v českém prostoru jmenujme alespoň počátek působení jezuitského řádu (1556 v Praze) a znovuožazení pražského arcibiskupství v roce 1561. Habsburští panovníci se stávají předními politickými podporovateli tohoto upevňování katolických pozic ve střední Evropě.

Tato sílící konsolidace katolické církve přesvědčovala reformáční proudy v Čechách, že je třeba sjednotit síly a překonat věroučnou i politickou roztržičnost. Několik let po nástupu císaře a krále Maxmiliána II. na trůn se nekatolící stavové kloučící se k luterství rozhodli dosáhnout plné legalizace své konfese.

SVĚDECTVÍ

Život a víra za vlády komunistů

SOŇA SLOVÁČKOVÁ

Vyrůstala jsem v katolické rodině.

Tatínek měl menší autodílnu, ve které jsem často sledovala práci několika mechaniků. Byly to pro mne nádherné chvíle. Vše se změnilo v roce 1948, kdy režim ukončil činnost živnostníků. Byl to ohromný zásah i do naší rodiny, která se rozpadla. Tatínek od nás odešel.

Byla jsem přihlášena na čtyřletou obchodní akademii, ale rozchodem rodičů byl učiněn konec nadějím, že budu po škole pracovat u tatínka jako účetní. Scházeli živitel rodiny a já jsem musela ve svých 15 letech nastoupit do zaměstnání na Městském národním výboru (MNV) v Úpici. Moji dva starší bratři

nastoupili do dílen v místních továrnách. Maminka po čase pracovala u stavu v textilní továrně.

Na MNV jsem pracovala tři roky. V té době jsme byli pozváni do sboru Jednoty československé a stali jsme se pravidelnými návštěvníky. V roce 1952 jsem se provdala za kazatele Schneidera a za dva roky jsme se stěhovali do sboru v Karlových Varech. Tam byl problém ze strany bytového referenta, který nás nechtěl přijmout. Bratři ze sboru pro nás našli malý starší domeček, ale referent prohlásil, že ho dá raději poslednímu dělníkovi, který zametá ulice, než by si tam nasadil faráře. Pak se situace vyřešila tím, že jsme se ihned nastěhovali do bytu po Karlu a Martě Touškových – oni dopoledne odjeli a my jsme odpoledne přijeli. Hrozilo totiž obsazení bytu v případě, že by zůstal chvíli volný.

Pobyt nebyl pohodový – naproti v patře bydlel příslušník StB, který nás obtěžoval

a často vyžadoval možnost si od nás zatelefonovat i v noci. V 1. patře byl zase fanatický člen komunistické strany (KSČ), který dělal nepříjemnosti. Pod jeho bytem bylo naše shromáždění a on dával silně najevo svou nelibost.

V Plané u Mariánských Lázní se jednou měsíčně konalo shromáždění v bytě manželů Ječných. Tuto stanicí vedla učitelka Kríslová – skvělá sestra. Její syn byl ale vysokým funkcionářem strany a prohlašoval, že tamní práci zničí. Poslal na shromáždění ženu, která měla ve veliké tašce magnetofon. Měla za úkol natáčet a získávat pobuřující řeči.

V říjnu 1958 si na mého muže Státní bezpečnost počkala u vlaku a uvěznila ho. V pondělí ráno k nám domů přišli dva muži s informací o manželovi. Hned se vrhli na prohlídku bytu a hledali „materiály“. Marně. Musela jsem u všeho být a nesměla jsem se starat o dva naše chlapce – nic vařit atp.

Basilejská kompaktáta byla v roce 1567 rozhodnutím sněmovní většiny vypuštěna ze zemských zákonů. Pro luterství ovlivněné novoutrakvisty už dlouho nepředstavovala dostatečné vyjádření jejich představ.

Když pak roku 1575 Maxmilián se zemským sněmem jednal o korunovaci svého syna Rudolfa, souhlasil s podmínkou stavů, že nejdřív bude jednáno o náboženských poměrech. Byla pověřena zvláštní sněmovní komise, která měla sepsat vyznání víry. Tak vznikla tzv. Česká konfese. Úspěchu ovšem dosaženo nebylo. Panovník sice ústně přislíbil její schválení, když se ale sněm rozešel, konfese nesměla ani vyjít tiskem. Byla ale výsledkem vnitřního rozhovoru nekatolických stran (včetně Jednoty), který reflektoval evropský vývoj, a jako taková se mohla stát základem dalšího sjednoceného postupu.

V poslední čtvrtině 16. století ovšem obzor mezikonfesijních vztahů začal temnět mnohem výrazněji a události stále více začaly nabírat obrátky směrem k neodvratnému konfliktu. Když v roce 1583 přenesl Rudolf II. sídlo svého dvora do Prahy, přesídlil spolu s ním i papežský nuncius, který se stal oporou politických a diplomatických akcí proti nekatolíkům. Ke konci století pak na politické kolbiště vstupuje nová generace katolických šlechticů, která prosazuje nekompromisní protireformační směr. Získávají pozice ve významných státních úřadech a na svých panstvích provádějí rekatolizaci, tedy něco jako „cuius regio, eius religio“ v malém.

Jejich postup ale načas poněkud pozastavil spor v habsburské dynastii. Proti Rudolfovi II. v roce 1608 vojensky vystoupil jeho ambiciózní bratr arcivévoda Matyáš. Ač sám katolík, spojil se výměnou za příslib náboženských svobod s protestantskými stavy Rakous, Uher a Moravy a vydal se na tažení do Čech. Rudolf II. ale našel rovněž nečekaného spojence – české stavy. Ty se rozhodně postavily na jeho stranu, a tak Matyášovo tažení skončilo jen dílčím úspěchem. Rudolf mu svěřil vládu nad Uhrami, Moravou a Horními i Dolními Rakousy a přislíbil mu nástupnictví na českém trůnu. Věrnost českých stavů byl pak Rudolf pod tlakem sněmu donucen odměnit v roce 1609 vydáním Majestátu náboženských svobod. Jím povolil, „aby jak stav panský, rytířský, tak Pražané, horníci a jiná města s lidmi poddanými náboženství své pod obojí volně a svobodně beze všech překážek vykonávati mohli.“

Konfesijní napětí v zemích Koruny ale dál nabíralo na intenzitě a kopírovalo tak do značné míry vyostřené dění v celé západní Evropě (v Německu proti sobě stála protestantská Unie a katolická Liga). Když na počátku roku 1618 došlo k několika incidentům, v nichž byla porušena náboženská svoboda nekatolíků, vypracovaly protestantské stavy stížnost na porušování Majestátu a svolaly shromáždění na její podporu. Tyto kroky ovšem král Matyáš (vládl od roku 1611) příkře odmítl a shromáždění zakázal. To se přesto ve značném počtu sešlo (21. 5.) a rozhodlo se volat k odpovědnosti za královu odmítavost jeho úředníky. Tak se asi 150 stavů →

SVĚDECTVÍ

Hoši plakali, a tak toho odpoledne vyšetřovatelé nechali. Odešli s vyhrůžkami, že ještě přijdou. Byla jsem celkem klidná, protože jsem věděla, že nic nemají.

Za pár dní se ale skutečně jeden z nich vrátil – sám a večer! Ale můj Pán vše vidí, a tak zařídil, že u mne zrovna byla na návštěvě jedna sestřička ze sboru. Měli byste ho slyšet, jak zuřil.

Při soudním řízení byl můj muž odsouzen na tři roky a já jsem zůstala sama se dvěma malými chlapci. Kromě péče o rodinu jsem se musela postarat o veškerou domácnost, včetně nošení uhlí do druhého patra. Navíc mě několik týdnů obtěžovala zebračka, která mě patrně měla vyprovokovat ke stížnostem na režim.

Abych mohla nastoupit do práce, pozvala jsem k sobě svoji maminku, která u nás zůstala po dobu manželova uvěznění. Od ledna jsem nastoupila do práce v kanceláři Okresního stavebního podniku. Brzy se však

kancelář stěhovala z kolonády do středu města. Zde jsem navíc ještě uklízela. Ovšem místo 500 Kčs, které pobírala má předchůdkyně, jsem dostávala jen 208 Kčs. Bylo v tom i lokální topení, nošení uhlí, štípaní dříví, úklid chodníku... velká práce navíc. A k tomu se mi ještě mstila paní, která mi ve sklepě polívala dříví i uhlí, abych nezvládla zatopit. Naštěstí přišlo další stěhování kanceláře za město, jezdila jsem tam na kole. A byla jsem vysvobozena z té dřiny.

Musela jsem se často bránit proti obtěžování mužů, kteří si mysleli, že uspějí, ale Pán mi dal sílu a moudrost, takže stačily chvály na mého muže a šťastné manželství a byl klid.

Manžel se vrátil na amnestii v roce 1960 hodně změněný a se zákazem služby na 10 let. Pro celou rodinu to bylo i nadále velmi těžké. ■

s ozbrojeným doprovodem vydalo na Hrad a po krátkém procesu defenestrovalo dva z nich a následně ještě i sekretáře kanceláře.

Rebelie započala, přestože byla zatím prezentována jen jako spor s královskými úředníky. Zdaleka už nešlo jen o náboženskou svobodu, ale v neméně míře o politické, stavovské i osobní zájmy zúčastněných. 24. května stavové zvolili vládu 30 direktorů a začali organizovat armádu. Někjaký čas ovšem politická situace nebyla příznivá pro další rozhodný postup. Nekatolické stavy na Moravě (pod vedením bratrského šlechtice Karla st. ze Žerotína), stejně jako stavy rakouské a uherské, se ke konfliktu svých souvěrců nepřidaly. V průběhu roku 1618 sice došlo k několika vojenským střetům, ale jejich význam nebyl velký.

V roce následujícím ale nastaly klíčové změny. Po smrti krále Matyáše měl nastoupit na trůn už dříve zvolený Ferdinand Štýrský. Ten byl ale znám jako horlivý stoupenec protireformace. Když pak na Moravě došlo k politickému převratu, moravské stavy se přihlásily k Čechům, v čemž je později následovaly i stavy rakouské a uherské. Stavovské armády se daly do pohybu, pojistily tak moravskou situaci a postupovaly na Vídeň. Panovník se ocitl v téměř bezvýhodném postavení, což umocňovala

i skutečnost, že v Uhrách proti němu vystoupil sedmihradský vévoda Gábor Bethlen.

Poslední červencový den roku 1619 rozhodl generální sněm zástupců všech zemí Koruny o ustanovení konfederace pěti rovnoprávných zemí (Čechy, Morava, Slezsko, Horní a Dolní Lužice). O tři týdny později sněm sesadil Ferdinanda Štýrského z českého trůnu a 26. 8. zvolil novým českým králem falckého kurfiřta Fridricha. Vítězství ale zdaleka dosaženo nebylo a brzy se měly projevit slabiny českých a moravských politiků: „Často neodůvodněný optimismus a nepředvídatá sebejistota stavů ukolébávaly rozhodnost a schopnost uvědomit si mimořádnou závažnost historické chvíle.“ (O. Urban)

Navíc se brzy ukázalo, že Ferdinand II. je diplomaticky schopnější než Fridrich, který navíc coby kalvinista jevil poněkud malé porozumění pro členitou českou náboženskou situaci (viz například obrazoborecké vyplenění svatovítské katedrály v Praze). V říjnu 1619 získal Ferdinand spojence v bavorském vůdci katolické Ligy Maxmiliánovi I. a v březnu 1620 se na jeho stranu ze zřetelných důvodů přiklonil i saský kurfiřt Jan Jiří I. (luterán!). V červenci 1620 už Ferdinand prakticky přešel do protiútku.

SVĚDECTVÍ

Mocný lékař a bezmocný kovář

Podle archivních dokumentů a vyprávění Slavoje Matulíka zapsal **BRONISLAV MATULÍK**

Psal se rok 1935 a ve Zlíně se 4. července konal veliký pohřeb MUDr. Rudolfa Gerbece, který zemřel ve věku 64 let v Jugoslávii.

MUDr. Gerbec byl rodinným lékařem a blízkým spolupracovníkem Tomáše Baťa. Roku 1903 byl jmenován obvodním lékařem pro Zlín a zároveň lékařem železničním. Od roku 1920 se stal městským lékařem a pak závodním lékařem firmy Baťa; působil v čele jejího zdravotního a sociálního oddělení. Od roku 1923 byl za baťovskou kandidátku členem zlínského zastupitelstva a po vytvoření akciové společnosti Baťa, a. s., se stal i členem správní rady a spoluvůdcem baťovského sociálního systému. V polovině dvacátých let se podílel na zřízení zlínské nemocnice, patřil k iniciátorům založení Lesního hřbitova ve Zlíně, prostoru bez okázalých pomníků. Z tohoto období se dochovala korespondence mezi Vatikánem a firmou Baťa.

U jeho hrobu zazněla z úst kolegy tato slova: „Ukládáme do země tohoto našeho krásného Lesního hřbitova tělesné pozůstatky Dr. Gerbece, který se po 34 let obětavě staral – jako lékař a hygienik – o milované město Zlín a závody Tomáše Baťa. I toto místo klidu, náš Lesní hřbitov, je jedním z jeho četných děl, na němž měl Dr. Gerbec velkou zásluhu a jemuž přinesl oběť, když uložil v jeho první lesní hrob tělesnou schránku svého syna Rudolfa. Dr. Gerbec patřil ještě k oné vzácné generaci starých lékařů, kteří bez moderních pomůcek a bez pomoci sboru specialistů dobře vždy svojí pohotovostí a zkušeností luštili své nejněžnější úkoly přímo u lože nemocného.“

Co však nezaznělo v souvislosti s jeho tragickým úmrtím, je příběh modliteb Čeňka a Ludmily Matulíkových za jejich záchranu a pomoc.

Čeňek pracoval u firmy Baťa v kovárně. A protože vykazoval výborné výsledky, měl pěkný plat a dostal k dispozici baťovský půldomek se zahrádkou, kde vyrůstalo s rodiči pět dětí. Večer doma vždycky četli z Bible a každý zvlášť se modlili. Všechno probíhalo moc pěkně. Na každou neděli zval

Čeňek sousedy a známé přátele. Přijížděli sloužit Božím slovem kazatelé František Urbánek, Josef Cvrček a také majitel továrny na čokoládu Karel Koukol. Toho měly rády obzvlášť děti, protože nikdy nepřijel s prázdnou.

V tehdejší době ale byly vztahy mezi většinou katolickou církví a církvemi nekato-

Ulmskou smlouvou si zajistil neutralitu protestantů v říši, což mu uvolnilo ruce k akci ve vlastních državách. Když vojensky zlomil odpor rakouských stavů a stále víc se ukazovala nejednota a neschopnost českých stavovských předáků k rozhodným krokům, byla cesta ke katastrofě Bílé hory otevřená.

Mocenská změna a rekatolizace

Bělohorská porážka stavovskou opozici naprosto zdecimovala a Ferdinand II. mohl se svými protivníky tvrdě účtovat. Staroměstská exekuce 27 předáků (21. 6. 1621) byla jen hrůzným a odstrašujícím úvodem. Otevřely se dveře k dramatickým změnám v prakticky všech oblastech života země Koruny české. Generální pardon sice další účastníky povstání omilostnil, ale nezabránil dalekosáhlým konfiskacím jejich majetku.

Prakticky v jedné řadě s tvrdým politickým účtováním začala probíhat ostrá rekatolizace. Koncem roku 1621 byli nekatoličtí kněží vypovězeni z Prahy a královských měst (kromě luterských, ti byli tolerováni o rok déle). Od roku 1623 nařídil císař novým majitelům statků, aby byly farnosti obsazovány výhradně katolickými duchovními a ještě téhož roku vypověděl nekatolické kněží

ze země. Od roku 1622 začalo sesazování nekatolíků z úřadů v královských městech, zákazy shromažďování, zábory kostelů a další omezování měšťanských práv. V červnu 1624 bylo nekatolictví ve městech zakázáno definitivně. Ferdinandův mandát z 31. 7. 1627 pak nařídil nekatolickým stavům, aby do půl roku konvertovali ke katolictví, nebo aby prodali své statky a odešli do emigrace. Cuius regio, eius religio.

Obnovené zřízení zemské z května téhož roku (na Moravě o rok později) masivně posílilo panovnickou moc na úkor stavů. Stavovský sněm ztratil zákonodárnou iniciativu, mohl jednat jen o věcech předložených panovníkem. Padla zásada volby českého krále a České země byly prohlášeny za dědičné v habsburské dynastii. Městský stav byl zdecimován, příslušel mu už jen jeden společný hlas. Naopak přednostní postavení získalo duchovenstvo. Katolictví se stalo na 150 let jediným povoleným vyznáním. Komu patří vláda, ten rozhoduje o náboženství. Následky těchto událostí a dalšího vývoje pociťujeme v českém duchovním prostoru dodnes.

Cuius regio, eius religio?

Ze zjednodušujícího popisu událostí starých 400 a více let je asi zřejmé, jak principiálně problematická je ona klíčová zásada, že ten, komu patří země, rozhoduje i o víře jejích obyvatel. To, co se v roce 1555 pravděpodobně jevilo jako úlevný smír, získávalo postupem času stále drastičtější a nakonec i krvavější nádech nástroje ospravedlnění pronásledování jinověrců. A že se tak dělo nejen na statcích katolických, asi není nutno dodávat.

Přes mnoho odlišných koncepcí v zásadě panovala shoda v tom, že státní moc má významnou nebo přímo zásadní pravomoc i ve věcech duchovních. Jinou cestu ale prakticky po celou dobu své existence ukazovala Jednota bratrská (a později i další). Obhajovala napořád přesvědčení, že politická stavovská moc a moc státní obecně do věcí víry zasahovat nesmí. Vládne v tomto ohledu totiž pouze mocí donucovací, mocí meče – a ta donucuje násilím. K opravdové víře ale není nikoho možné nutit. Je to shůry svobodně dávaný Boží dar, který člověk musí svobodně přijmout. Svědomí nelze nutit vnějšími mocenskými prostředky. Kdekoli na to křesťané zapomínají, je výsledkem nesvoboda a pronásledování.

To žel potvrdily i dějiny samotné Jednoty – kdekoli se její šlechtičtí ochránci zhlédli (ať už vlivem luterství nebo později bojovného kalvinismu) v možnosti řešit otázky náboženských svobod s užitím politických prostředků, nedopadlo to pro Jednotu příliš dobře.

Cesta k náboženské svobodě byla dlouhá, dlouho trvalo, než došlo k oddělení státu a církví, věcí víry a věcí politiky. Církev v rukou moc mít nesmí – neumí s ní zacházet. A díky Bohu, že ji dnes u nás nemá. A stát nemá určovat, čemu smíme věřit – naopak má všemi prostředky svobodu vyznání a náboženství hájit.

lickými nepřátelské. Rudolf Gerbec byl katolík a dostával od kněží stížnosti na Jednotu českobratrskou, konkrétně na Čeňka Matulíka, který když se obrátil a byl přijat do Jednoty, začal doma ve Zlíně pořádat rodinné a veřejné bohoslužby. MUDr. Gerbec byl vyzván, aby s působením Jednoty českobratrské udělal konec. Pro ně byla tato nová církev (dnes Církev bratrská) nebezpečnou sektou.

Rudolf Gerbec si na konci června 1935 zavolal Čeňka a oznámil mu, že odjíždí na dovolenou, a pokud Čeněk doma neukončí bohoslužby do doby, než se doktor za týden vrátí, bude propuštěn z práce a bude muset opustit i baťovský domek. Vyhodil ho z kanceláře, aby za týden přišel ortel.

Bylo krátce po celosvětové hospodářské krizi a Čeněk netušil, kam se za týden bude stěhovat s pěti dětmi a manželkou, ani kde bude pracovat. Nezbylo mu nic jiného, než několikrát denně s manželkou pokleknout na zem a vroucně prosit Pána Boha o pomoc. Byli naprosto bezmocní.

Pak přišlo ono osudné pondělí, kdy Čeněk přišel do kanceláře MUDr. Gerbeca. Sdělil sekretářce, že si ho pan doktor zavolal na pohovor. Ta mu ale řekla, že už s ním nikdy mluvit nemůže, protože se utopil na dovolené v Jugoslávii. Tím vše skončilo a už nikdy a nikdo Čeňkovi a jeho rodině nevyhrožoval propuštěním ani nuceným vystěhováním. Ve svém půldomku žili až do posledních dnů. A duchovní práce pokračovala dál, chodilo k nim čím dál víc lidí, takže se jich scházelo i dvacet, a později se v půldomku o nedělich těsnilo až sedmdesát duší toužících slyšet Boží slovo. ■

JED VLITÝ DO CÍRKVE

text PAVEL ČERNÝ, kazatel CB a emeritní předseda RCB a ERC

Proč jsou Češi tak citliví nejen na indoktrinaci a manipulaci, ale vůbec na každý nátlak? Takovou otázku si kladou mnozí církevní pracovníci. Odpověď není jednoduchá, ale něco ukazuje k našemu historickému vývoji. To, co se dělo v naší zemi po bitvě na Bílé hoře, nemá v našich dějinách obdobu. Po letech konfesního soužití, které vyvrcholilo kutnohorským náboženským smírem mezi kališníky a katolíky (1485), jeho potvrzením v roce 1512 a pokračováním přes Rudolfův majestát (1609), došlo na léta k hlubokému a bolestnému rozkolu. Konfesní soužití bylo hrubě narušeno a na Bílé hoře zadupáno do země. V naší zemi se projevil neblahý důsledek spojení trůnu a oltáře. Toto spojení politické moci s církví se stalo hrůzným dědictvím, jak to dokládají církevní dějiny.

Kde toto nebezpečné spojení začalo? Náběhy se objevily už velmi brzy. Z pronásledovaného křesťanství se v římské říši postupně stalo státní náboženství, které proniklo na výsluní politického života a postupně začalo získávat nejrůznější mocenské benefity. Mocní tohoto světa dávno věděli, že náboženství může hrát roli amalgámu sjednocujícího říši. Na počátku stál v roce 311 vítaný Galeriovův edikt, který pomohl pronásledovanou křesťanskou víru tolerovat. Papež Silvestr přijal do církve císaře Konstantina. V roce 313 tento císař ediktem milánským zrovnoprávnil křesťanství s ostatními náboženstvími v západní i východní římské říši.

V této souvislosti se ve středověku tradovala nepravdivá legenda, že Konstantin papeže obdaroval velkou pravomocí. Nastoupený vývoj dokonal císař Theodosios I. v roce 380, kdy bylo křesťanství povýšeno na státní náboženství. Karta se obrátila a z pronásledované a trpící církve se stala církev mocná a vládnoucí. Není náhodou, že tento vývoj odsuzovali valdenští a u nás např. Petr Chelčický nebo Jan Amos Komenský. Konstantinův edikt označovali jako dobu, kdy byl jed vlit do církve. Privilegovaná a mocenská církev nepostupovala vždy v duchu Kristova evangelia a často šířila víru ohněm a mečem.

Zřetelně se potvrdilo, že pokušení moci je příliš velké a nezvladatelné. V dějinách začali mezi sebou soutěžit papežové s králi a císaři o moc. V 11. a 12. století se rozvinul např. boj o investituru, o pravomoc jmenovat církevní hodnostáře. Proti sobě v něm stáli císař Svaté říše římské a papež. Další rozvoj papežství byl spojen s vzestupem moci, který umožňoval použití vojska a později vlastní stát. Církev jako instituce se v různých dobách stávala vládyčtivou politickou silou. Také v bohatství a nádhře soutěžila s nádherou knížat a králů. Spojení trůnu a oltáře se nerozdělitelně propojilo.

Při pohledu do církevních dějin člověka napadne výrok, který napsal lord Acton: „Moc koriguje a absolutní moc koriguje

absolutně.“ Pokušení moci ve spojení s bohatstvím přineslo strašné ovoce, jehož hořké plody sklízíme dodnes. V českých dějinách vidíme mnoho pokusů vymanit se ze sepětí trůnu a oltáře. Pokoušeli se o to různí reformátoři a jejich následovníci. Je možné sledovat tyto linie od Husa přes Chelčického, bratra Řehoře, Jednotu bratrskou, Komenského a další. I bitva na Bílé hoře je jedním z důsledků propojení světské a církevní moci. Je zřejmé, a to také vyplývá z článku Roberta Harta, že do zápasů se světskou i církevní mocí se zamíchalo mnoho politických ambic. Čeští stavové ne vždy zápasili jen o náboženskou svobodu proti Habsburkovi a Římu. Do jejich zápasu se zamíchaly i snahy o majetky a vlastní privilegia. Bitva ukázala hlubokou vyčerpanost a rozdělenost Českého království a jejím důsledkem byl další nástup mocenského tandemu císaře a církve.

Jak těžké bylo získat v roce 1781 od císaře Josefa II. byť jen ponižující toleranční patent, který umožnil existenci tří konfesí! Není divu, že protestanté v naší zemi vítali tak halasně první republiku – teprve rok 1918 totiž přinesl skutečné zrovnoprávnění církví. Doby nacismu a komunismu vzaly církvím další opory a skutečně je zrovnoprávnily. Církev v době pronásledování a utrpení začaly spolupracovat a ekumenické hnutí se začalo rozvíjet novým způsobem. Je dobře, že žijeme ve státě, kde každá církev má možnost sloužit Kristovým evangeliem a rozvíjet svá obdarování. Zdá se, že pro vedení římskokatolické církve ještě v dnešních podmínkách zůstává jistým osídlem anachronické spojení církevního ústředí s vatikánským státem. Papežský nuncius není jen pracovníkem církve, ale je i diplomatem, který zastupuje náboženský stát. Proto také můžeme častěji vidět pražského arcibiskupa v blízkosti vlády sekulárního státu.

Zdá se, že v době vzniku Spojených států amerických otcové zakladatelé zvolili dobrou cestu. Americké dějiny neznají pojem státní církve. Od samotného počátku byly všechny církve v USA samostatné a na státu nezávislé. V mnohém to posloužilo k dobremu protestantům, katolíkům i pravoslavným. Je s podivem, že v těchto letech se vedení ruské pravoslavné církve snaží o propojení s vládou a snaží se to mocensky využít proti jiným církvím. Usiluje o to, prosadit v Rusku, aby tato země byla kano-nickým teritoriem pouze pro jednu církev. Takový přístup by v naší době neměl existovat, protože jde o misi, a ne o anti-ekumenickou mocenskou sebe prezentaci.

Věřme, že u nás už nikdy nebude vlit nový jed do církve a křesťanská víra bude vždy zvěstí o království, které není z tohoto světa.

Diakonie

Mimořádný rok, který byl
poznámenán pandemií
koronaviru, popisuje ředitel
Diakonie CB Roman Kysela

Vikariát v čase koronaviru

*„To podstatné, co vikář
získává v průběhu celé
kazatelské přípravy,
nejsou vědomosti,
ale formace a vztah
ke sborům a církvi,“*

Petr Raus,
místopředseda Rady CB

Kaplani CB

Rada CB se osobně i online setkala
s vojenským kaplanem a s kaplany
nemocničními a vězeňskými.

■ 6. října 2020

BULLETIN
CÍRKVE BRATRSKÉ

inform

11 | 2020

VIKARIÁT V ČASE KORONAVIRU

Koronavirus zasáhl celou naši společnost a proměnil i život církve. Omezení se nutně dotkla také vikariátního procesu, který je na osobních kontaktech zvláště závislý. Už dlouho si uvědomujeme, že to podstatné, co vikář získává v průběhu celé kazatelské přípravy, nejsou vědomosti, ale formace a vztah ke sborům a církvi. Nic z toho se nedá předat jen po síti,

kazatelům doporučili taková cvičení absolvovat kdykoli později (a pomohli jim v tom).

I vikariátní praxe jsou ve stávající situaci hodně omezené. Pokud se sbory nescházejí, řada sborových akcí je zrušena a celý život církve se odehrává jen v malých skupinách, nemá vikář mnoho možností, jak skutečný sborový provoz do hloubky poznat a jak si ho vyzkoušet.

klíčový je společný život. Ten je teď významnou měrou zablokovaný.

V Církvi bratrské jsme měli ke konci měsíce října 21 schválených vikariátů, z toho v jednom případě se už nepodařilo vikáře do jeho služby oficiálně uvést před koronavirovou uzávěrou, takže funkčních vikariátů probíhá dvacet. I jejich provoz je ale značně omezen.

Z vikariátních cvičení cyklu školního roku 2019/2020 zůstalo jedno cvičení nerealizované. Náhradní termín jsme už měli stanovený, stávající uzávěra ale možnost jeho uskutečnění zhatila. Podobně nová sada cvičení měla odstartovat jako obvykle na podzimní pastorální konferenci kazatelů CB, ta ale byla zrušena.

Podobně duchovní cvičení nejsou v současném nouzovém stavu možná. Pokud by hygienická situace jejich uspořádání nedovolila dlouhodobě, nepokládali bychom to za překážku ordinace, jen bychom novým

Pokud by tedy hygienická omezení v podobě, v jaké platí od poloviny října, zůstala v platnosti delší dobu, stávající podoba vikariátu by se musela změnit. Jaké máme možnosti a jakým směrem uvažujeme?

Samozřejmě se jako první nabízí myšlenka on-line cvičení. Tato forma ale eliminuje skutečné společenství, tedy tu stránku cvičení, na které nám záleží nejvíce. Pokud by jiná možnost přímého setkání ve větším počtu zůstala dlouhodobě vyloučena, museli bychom zřejmě hledat úplně jiné formy setkávání a komunikace. Zatím počítáme s tím, že v případě dlouhodobé uzávěry bychom těm vikářům, kteří absolvovali všechna ostatní cvičení minulého běhu a chybí jim už jen to jediné zrušené, umožnili jeho splnění distanční formou, tedy načtením potřebné literatury a zpracováním samostatných prací. Vycházíme z toho, že společenství vikářů s lektory zažili na ostatních, normálně uskutečněných cvičeních.

Do budoucnosti bychom zřejmě museli přistoupit na vikariátní cvičení v menších skupinkách. Bylo by to náročnější i nákladnější, umožnilo by to ale naplnit smysl těchto cvičení. Dovedu si představit, že by se (v případě nutnosti) cvičení účastnili tři vikáři se dvěma lektory – tres faciunt collegium. Vikáři sami by tedy už v tomto počtu představovali určitou komunitu. Dva lektori bývají u cvičení i ve standardním provozu a určitým způsobem reprezentují rozmanitost církve.

Vikariátní praxe by se v takovém případě více posunula do virtuálního prostoru, kam by se ovšem v případě dlouhodobého omezení posunul i život církve obecně. Vikáři by se tedy připravovali na způsob práce, který by je nakonec čekal i ve službě na sboru.

Duchovní cvičení bychom v takovém případě zřejmě připravili vlastní, opět v malých skupinkách, podobně jako cvičení vikariátní. Protože jejich podstatnými součástmi jsou setrvávání v samotě, mlčení a pevný řád dne, není tato část vikariátu stávajícími omezeními tak ohrožená jako součásti ostatní.

Součástí vikariátního procesu je rovněž pohovor vikáře s psychologem. Jsem velmi vděčný, že kazatel Samuel Jindra, psycholog, který tuto službu v církvi poskytuje, pokračuje v rozhovorech s vikáři i v této zmatené době. Jeho práci sice komplikují nepříjemná hygienická opatření, navzdory nim ale setkávání svůj smysl dobře plní.

Boží lid se ve své historii mnohokrát dostal nejen do nepříjemných, ale i vysloveně nebezpečných situací. Díky Boží milosti z nich zatím vždycky vyšel posílen. Kéž Pán Bůh dá, aby tomu tak bylo i tentokrát.

PETR RAUS ■

SVĚDECTVÍ

MŮJ PŘÍBĚH

Na mou cestu s Bohem mají bezesporu vliv věřící rodiče, kteří mi vždy byli a stále jsou vzorem křesťanského života a služby lidem. To oni mě svým příkladem učili, že následování Ježíše se vyznačuje v první řadě životem a láskou a ne církevními tradicemi či osobní zbožností. Osobní obrácení ke Kristu jsem prožil už v dětském věku a v 11 letech jsem se nechal pokřtít.

Během dospívání jsem začal stále více chápat odpovědnost církve za misii, tedy šíření zprávy o Ježíši a povolání každého křesťana misii podporovat. Začal jsem být tedy v církvi velmi aktivní a hledal jsem způsoby, jak mohu být svými schopnostmi a obdarováním součástí Boží misie. Této mé

touhy si všiml vedoucí mládeže, poté starší a kazatel. Začal jsem pravidelně kázat, vést misijní výjezdy a organizovat různé aktivity sboru.

Po ukončení magisterského studia na ekonomické fakultě Masarykovy univerzity jsem na doporučení našeho kazatele začal studovat praktickou teologii na škole TCMI v Rakousku. V mnohém to bylo klíčové období. Začal jsem hlouběji chápat Boží misijní vizi se světem. Porozuměl jsem, že misie není jen jedna z aktivit, kterou církev dělá, ale musí být cílem všech jejích aktivit. Misie je povoláním a smyslem církve.

Tou dobou jsem přišel do kontaktu s některými vedoucími sboru CB Vsetín – Maják. Byl jsem překvapen, kolik nových lidí Maják navštěvuje v neděli a na skupinách. Začalo mi dávat smysl zakládání nových sborů a misijních skupin, ke kterému jsem měl dříve poněkud rezervovaný postoj. Pochopil jsem, že zakládání sborů neznamená jen situaci, kdy se část lidí odtrhne ze stávající církve a zanechá spoustu nevyřešených sporů. Viděl jsem nové sbory a stanice, které jsou podporovány svými mateřskými sbory a přitom budují atmosféru přátelství, ne rivalit a rozdělení.

Netrvalo dlouho a s manželkou jsme se rozhodli stát se v Majáku členy. Postupem času jsem ve sboru začal pracovat jako stážista. Touha jít na stáž znamenala, že jsem opustil svoje dosavadní zaměstnání. Po dvou letech stáže mě sbor vyzval, abych zvážil nástup do vikariátu.

PETR UHRÍK

vikář Sboru Církve bratrské ve Vsetíně – Maják

NEOBYČEJNÝ ROK 2020

Pokud čtete tyto řádky, máte v rukou listopadové číslo Brány, jehož součástí je i článek věnovaný Diakonii CB a tomu, co v Diakonii proběhlo.

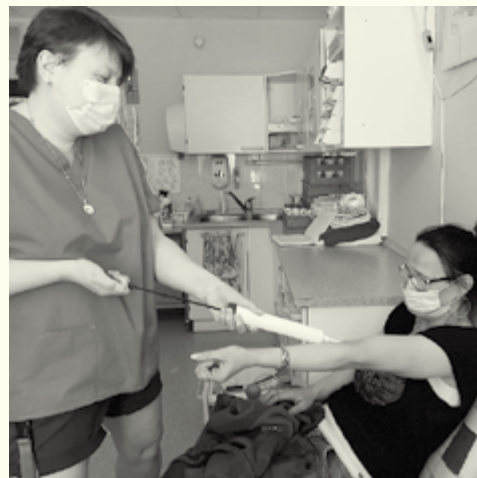
C-19 zasahuje

Situace v březnu a dubnu nebyla vůbec jednoduchá. Nikdo přesně nevěděl, jak postupovat v případě, že se covid-19 vyskytne v některém z našich zařízení. Neměli jsme dostatek ochranných pomůcek a doléhaly na nás zprávy z médií. Nejtěžší byla představa, že se toto onemocnění objeví v Bethesdě – v domově pro seniory. Ve vzduchu byl cítit strach a osobně mi vadilo i medi-

Reicholdová. Je na stránkách Bethesdy ve sloupci Aktuality (www.cb.cz/diakonie/bethesda).

Už jsem to v průběhu roku zmiňoval, ale napíšu to znovu: Právě v tom nejvypjatějším období jsem byl velmi hrdý na vedoucí středisek a jejich podřízené. Byli ochotni jít do dobrovolné karantény, pracovali ve ztížených podmínkách, drželi pospolu a neutekli z boje. Proto jsem rád, že byli za svou práci odměněni nejen z prostředků Diakonie, ale i díky mimořádné dotaci MPSV ČR a Ministerstva zdravotnictví ČR. Darem nám přispěla i Nadace Karel Komárek Family Foundation.

Vedoucími dalších dvou středisek jsou Jan Hašek (Středisko Černý Most) a Gabriela Moravcová (Středisko Xaverov). Oporou a pomocí byl i tým kanceláře a Správní rada Diakonie CB.

ální označování viníků, pokud došlo k tomu, že někdo ze zaměstnanců onemocněl a „zavlekl“ tak nákazu do některého zdravotnického či sociálního zařízení.

Duben a květen 2020 proběhl ve znamení preventivní karantény, pro kterou jsme se rozhodli, abychom ochránili naše klienty v Domově pro seniory a v Chráněném bydlení na Xaverově. Ostatní služby, tj. Chráněné bydlení, Centrum denních služeb a Osobní asistence Černý Most, fungovaly v omezeném režimu nebo byly uzavřeny. Pokud zaměstnanci nebyli zapojeni do služeb, zapojovali se do šití roušek a distribuce pomůcek, které byly postupně dodávány do zařízení sociálních služeb.

Pokud máte zájem, podívejte se na kroniku z karantény, kterou zdokumentovala vedoucí Bethesdy Ivana

Léto

Letní měsíce proběhly v uvolněnějším, byť stále omezeném režimu, který se týkal například návštěv. Ve dnech, kdy píšu tyto řádky, máme znovu nouzový stav a jsme znovu jakoby na začátku. Je tu však přece jen několik důvodů, proč můžeme být v porovnání s březnem o něco klidnější:

- **byli jsme svědky pomoci od jednotlivců i sborů v zajišťování roušek a dalších věcí v době, kdy roušky nebyly;**
- **vyzkoušeli jsme si schopnost reagovat na složitou a nelehkou situaci;**
- **zachovali jsme si smysl pro humor;**
- **ted máme informace i pomůcky a díky tomu jsme lépe připraveni.**

Doufáme, že krizová situace nenastane, ale musíme s ní počítat. Covid-19 ovlivnil ještě jednu věc. Stejně jako u mnoha jiných akcí byl příčinou zrušení plánované konference Diakonie s názvem Společnou cestou. Uvidíme, jakým způsobem a v jakém formátu se k myšlence konference vrátíme.

Nejen covidem je živa Diakonie

Všechny služby fungují a slouží těm, kdo je potřebují. Není snadné být v situaci, kdy člověk potřebuje stálou pomoc, a ti, kdo v Diakonii a v podobných službách pracují, nahrazují ruce a nohy, které už nedokážou zastat vše, co je třeba. Jsem přesvědčen, že pokud to dělají dobře, má to smysl a význam tady a teď, ale cení si toho i ten, kterého nevidíme a který se zjevil v Ježíši Kristu. Nic na tom nemění fakt, že tito lidé to dělají jako svou práci.

Na Černém Mostě pokračují práce na úpravě administrativních prostor a zázemí pro asistenty v Brykově ulici. Zlepšujeme také vzhled a vybavení Centra denních služeb, a dokonce jsme zvládli výlet do Leteckého muzea Kbely.

Na Xaverově jsme konečně pořídili nové vchodové dveře a nový kotel na vytápění. Aktuálně připravujeme projekt, na jehož základě by mohla proběhnout vnitřní rekonstrukce domu, ve kterém je chráněné bydlení poskytováno. Musíme také vyřešit opětovné zprovoznění čističky odpadních vod.

Z Fondu rozvoje Diakonie jsme podpořili Pobočku Diakonie CB v Hrádku, z Fondu sociální pomoci jsme podpořili pobočku tamtéž a také práci ve stanici CB v Českém Krumlově.

Při pohledu zpět mám důvody k vděčnosti. Při pohledu do budoucnosti mám navzdory nejistotě a chvění důvody k důvěře v Boha i v lidi, se kterými spolupracuji.

Shrnuto: „V něm žijeme, pohybujeme se, jsme, jak to říkají i někteří z vašich básníků: „Vždyť jsme jeho děti.““ (Sk 17,28)

Na závěr ještě dvě poznámky. Pokud bude mít některý sbor zájem dovědět se více o činnosti Diakonie CB nebo bude uvažovat o nějaké formě diakonické práce, neváhejte napsat nebo zavolat, rádi poradíme nebo váš sbor navštívím.

Děkujeme všem, kteří naší práci podporují modlitbou, finančním darem nebo projevem zájmu. Pokud nás i letos podpoříte v celocírkvní sbírce, která proběhne 22. listopadu 2020, nezapomeňte prosím poslat výnos sbírky na účet Rady CB. Bližší informace ke sbírce a jejímu využití najdete v prezentaci, která dorazí v listopadu na jednotlivé sbory.

S poděkováním
ROMAN KYSELA

KALENDÁŘ

25. 11. 2020

**ČERVENÁ STŘEDA
#REDWEDNESDAY**

Zveme všechny farnosti, sbory, obce a společenství, aby se i v letošním roce zapojily do

Červené středy, jejímž smyslem je připomínka lidí pronásledovaných pro víru. Letos se bude konat opět poslední před-adventní středu, tj. 25. listopadu 2020.

Zapojit se může každý a kdekoliv – například můžete ve svém společenství uspořádat liturgii za pronásledované, zorganizovat setkání na vhodném místě v obci nebo také symbolicky nasvítit červeným světlem kostel či jinou významnou stavbu.

*Bližší informace najdete na
www.cervenastreda.cz*

12. 11. 2020

9:00–15:30

CÍRKEVNÍ KOMUNIKACE V DIGITÁLNÍ SFÉŘE

**23. studijní den Ekumenické rady církví v ČR
– videokonference přes program ZOOM**

výběr z témat:

Tomáš Matouš Živný (farář ECAV v ČR):

Jak připravit virtuální setkání v církvi

Joef Šterka (výkonný ředitel Nadačního fondu nezávislé žurnalistiky): **Fake News, manipulace v médiích a co s tím?**

Lucie Endlicherová (moderátorka Rádia 7):

Jak připravit rozhovor a podcast

Přihlášky do 30. 10. 2020

Bližší informace najdete na www.ekumenickarada.cz.

23. studijní den Ekumenické rady církví v ČR

**Církevní komunikace
v digitální sféře**

Z JEDNÁNÍ RCB V PRAZE říjen 2020

■ Setkání hospodářů online

Rada odsouhlasila setkání hospodářů v sobotu 14. 11. 2020 v 11 hodin online. Před vlastní akcí proběhne online školení hospodářů v BOZP (10–11 h). Ředitelka zašle pozvánku na sbory co nejdříve a zkoordinuje se sekretariátem akce po technické a organizační stránce. Účastníci budou mít možnost technické zkoušky v předvečer akce.

■ Valorizace mezd

Rada schválila valorizaci mezd. V roce 2021 budou hrubé mzdy navýšeny o inflaci 2,8 % (podle trvalého usnesení). Příplatky RCB, které navyšují mzdy nebo části mezd hrazené z prostředků Rady, se pro rok 2021 nebudou valorizovat vzhledem k situaci v ČR a zůstanou ve stejné výši jako pro rok 2020. Ředitelka kanceláře bude informovat sbory o navýšení mezd o inflaci a stejně jako každý rok požádá o vyjádření sborů ohledně příplatků jednotlivým zaměstnancům.

■ Pastorálka v lednu 2021

S ohledem na nepříznivý vývoj situace a šíření nemoci covid-19 Rada rozhodla přesunout lednovou pastorálku původně plánovanou v termínu 25.–27. 1. 2021 v hotelu Luna na Vysočině na měsíc květen 2021.

■ Konference 2021

Rada pověřila Aleše Čejku, aby za ni koordinoval technickou přípravu výroční konference 2021 v Hradci nad Moravicí a aby byl kontaktní osobou mezi Radou a organizačním týmem Sboru CB v Opavě. Na listopadovou Radu bude za opavský sbor online přizván kazatel Matuš Kušnír. →

ZPRÁVY

SETKÁNÍ S KAPLANY

Na jednání Rady se konalo dvouhodinové setkání s kaplany. Dva kaplani se zúčastnili osobně (Jana Matulíková a Miloslav Kloubek) a tři se připojili online (Petra Kašperová, Martin Škoda a Karel Hůlka).

Na úvod předseda Rady David Novák kaplanům poděkoval za práci v první linii. Po společné modlitbě jednotliví kaplani představili svoji činnost v nemocnicích, věznicích a ve vojsku. Všichni se sjednotili v tom, že jejich práce, při které se setkávají s mnoha temnými stránkami lidských životů a s blízkostí smrti, je velmi náročná a vyžaduje neustálé odborné vzdělávání a vlastní supervizi, která je prevencí před vyhořením a stresovými situacemi. Kromě nedostatku finančních prostředků

na vzdělávání a supervizi se potýkají s nemožností vysluhovat svátosti (večeří Páně a křest). Velmi ocenili spolupráci s místními sbory CB, mezidenominační spolupráci a finanční podporu, kaplanský kurz a časopis Brána, který je například ve věznicích oblíbený. Přínosná je také možnost účastnit se pastorálních konferencí a dostávat aktuální informace o dění v církvi.

Členové Rady se shodli na tom, že nezbytné vzdělávání kaplanů bude možné ze strany církve finančně podpořit na základě individuálního projednání. Radní diskutovali možnost udělit dispens (výjimku) pro mimořádné konkrétní situace a potřeby vysluhování svátostí. Další možností se jeví pověření staršovstvem místního sboru. Na setkání se jednalo také o kaplanské ordinaci, která by vysluhování svátostí umožnila, což Rada podporuje. Radní kaplany podpořili, aby si našli ve svých sborech skupinku lidí – podporovatelů, kteří se za jejich práci budou modlit a budou se společně sdílet.

Rada na závěr pověřila Petra Rause, aby na listopadové jednání Rady připravil koncepci konferenčního návrhu na kaplanskou ordinaci, která by vyžadovala souhlasné vyjádření staršovstva příslušného sboru.

ROZHOVOR S MILOŠEM POBORSKÝM, ŘEDITELEM ETS

Rada vedla rozhovor s ředitelem ETS Milošem Poborským, který má za sebou už třetí rok funkčního období.

Bratr zhodnotil, jak se mu podařilo naplnit tři hlavní témata, kterým se chtěl od počátku věnovat: Peníze, studenti a obraz školy. V oblasti financí získala ETS na konferenci v roce 2019 podporu církve. Během tří let navštívil ředitel většinu sborů, aby oslovil potenciální studenty a zvyšoval povědomí o škole mezi členy sborů. Pro školní rok 2020/2021 je přihlášeno 27 studentů, tím se naplnila maximální kapacita ubytovny. Prostorově nedosta-

čující je už také budova s učebnami. V současné době se připravuje projektová dokumentace změny dispozičního uspořádání se vznikem dalších ubytovacích kapacit. V nedávné době škola vyměnila podlahové krytiny, pořídila nové servery, počítače, vznikl studijní systém i webové a facebookové stránky. Začíná příprava dokumentace dotačního programu Zelená úsporám, ze které by bylo možné realizovat zateplení fasády.

Výhledovým cílem do budoucna je představení nového učebního programu. Zatím se přípravný mezidenominální tým schází k diskuzím u kulatých stolů. Koncepce propojení celoživotního vzdělávání s akreditovaným studiem se jeví jako dobrá. Strategickým plánem byla prostupnost všech oborů na vysoké školy, což je už nyní zajištěno. Důležitou hodnotou jsou učitelé školy.

Rada navrhla uspořádat přednášku o ETS na sjezdu mládeže.

oznámení

PŘEDPLATNÉ NA ROK 2021

MILÍ ČTENÁŘI ČASOPISU!

ČASOPIS BRÁNA SE TĚŠÍ Z VAŠÍ PŘÍZNĚ!
PŘEDPLAŤTE SI VČAS CELÝ ROČNÍK 2021
ZA NEZMĚNĚNOU CENU 460 Kč*.

* bez poštovného

Bližší informace žádejte u vašeho sborového distributora nebo prostřednictvím mailu: distribuce.brana@cb.cz

Celý ročník 2021 nutno objednat do konce listopadu, pozdější objednání pouze od následujícího aktuálního čísla.

Číst lze i s rouškou!

BRÁNA

■ Administrace Brno-Kounicova

Rada jmenovala administrátorem sboru Brno-Kounicova kazatele Daniela Komrsku s platností od 1. 10. 2020.

■ Možnost pojištění zrušených akcí

Rada byla ředitelkou kanceláře informována, že zatím neexistuje možnost pojištění zrušení akcí v souladu s omezeními proti šíření covid-19.

■ Sběrka Diakonie

Sběrka na Diakonii bude letos vyhlášena 22. 11. 2020. Sborům bude začátkem listopadu rozeslána informace, kterou připraví Diakonie. Termín ukončení sbírky bude 28. 12. 2020.

■ Paul Till

Rada projednala žádost Paula Tilla o přijetí do vikariátu ve Frýdlantu nad Ostravicí. Staršovstvo sboru souhlasí. Bratr bude pozván k rozhovoru o vikariátu na jednání Rady v listopadu.

■ Zkvalitnění osvědčeného nástroje vizitací sborů

Roman Toušek byl Radou pověřen vytvořením návrhu dotazníku, který by mohl být užitečným nástrojem zkvalitnění vizitací a jejich hlubšího využití k rozvoji sborů.

■ ETS - VŠ

Rada vzala na vědomí obsah studie proveditelnosti transformace ETS-VOŠ na vysokou školu ETS-VŠ (tříletý bakalářský studijní program), která byla schválena Radou ETS-VOŠ.

■ Hygienická opatření

Petr Raus byl Radou pověřen, aby na sbory rozeslal vyjádření k novým opatřením souvisejícím s covid-19 a současně aby zajistil vyvěšení opatření na web CB.

Projekt k 350. výročí Jana Amose Komenského (1592–1670)

PORADA O NÁPRAVĚ VĚCÍ LIDSKÝCH

Jan Amos Komenský měl celoživotní sen. Toužil vidět nápravu celého lidstva. Vycházel z předpokladu, že věci lidské nejsou zcela v pořádku, ale nejsou také docela ztraceny. Celý život proto pracoval na svém stěžejním díle Obecná porada o nápravě věcí lidských, kde představil vizi a cestu k proměně společnosti. K praktické obnově přitom dle Komenského dochází prostřednictvím moudrého porozumění a správy sedmi klíčových oblastí: vzdělanosti, rodiny, vlády, víry, médií, umění a podnikavosti.

Projekt Komenský 2020 zve školy, komunity, církve, veřejnost i jednotlivce k „poradě“ nad stavem věcí lidských v současném světě. Nechceme jen mluvit o tom, co potřebuje nápravu, chceme něco dobrého vykonat. Uskutečňte Projekt proměny (PROPRO), kterým napravené něco konkrétního, co je ve vaší moci, v místě vašeho bydliště.

V rámci projektu je vyškolen přes 50 lektorů po celé ČR, kteří prostřednictvím vzdělávacích programů pro základní a střední školy (tzv. lektorských interaktivních dílen) seznamují žáky a studenty zábavnou a praktickou formou s životem a ústředními myšlenkami Komenského.

Žáci, třídy a skupiny mládeže se mohou zapojit rovněž do navazujícího soutěžního Projektu Proměny (PROPRO), jehož cílem je dle inspirace Komenského učinit a zdokumentovat konkrétní dobrou věc ve svém bezprostředním okolí nebo komunitě. Na školách a knihovnách mohou realizovat výstavu Komenského Timeline nebo čtení citátů. Více na webových stránkách projektu.

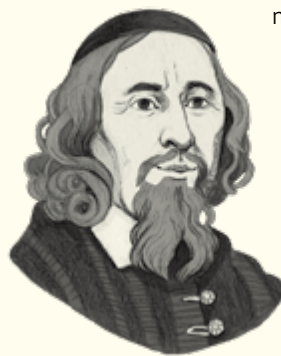
Online videosérie a knižní monografie. V rámci projektu vznikla také unikátní autorská monografie Jana Hábla a Davida Louly To nejlépsi z Komenského

Porady o nápravě věcí lidských, shrnující klíčové citáty a statě z Komenského díla, a webová a mobilní aplikace Interaktivní kniha Komenského porady, které zábavnou formou přibližují jeho ústřední myšlenky mladé generaci.

Na YouTube kanále Komenský 2020 jsou k dispozici videa a příběhy současníků inspirované Komenského myšlenkami. Byla spuštěna osmidílná videosérie youtubea a lektora Petra Kadlece nazvaná „Svět, který má budoucnost“ a rovněž premiérová stejnojmenná populárně naučná série krátkých promluv komeziologa a autora projektu Jana Hábla. Úvodním slovem ji zahájil oblíbený dramatik Komenského díla Alfréd Strejček.

Veřejnost také oslovuje kampaň na Facebooku a Instagramu či online řada webinářů Živě s J. A. Komenským.

Interaktivní kniha přibližuje současné mladé generaci zábavnou formou ústřední myšlenky Komenského nadčasového díla Obecná porada o nápravě věcí lidských.

KOMENSKÝ 2020

Vnímáte porušenost současného světa? Přispějte k proměně některé z těchto – slovy Komenského – klíčových oblastí „věcí lidských“ a zapojte se do Projektů proměny. Více najdete na www.komensky2020.cz.

HANA MARTINÁKOVÁ, redakčně kráceno

Číslo 11/2020, vychází 10× ročně

Šéfredaktor – Bronislav Matulík

Výkonný redaktor – Ing. Eva Čejchanová

Výtvarník – Ondřej Košťák

Grafický styl a sazba – Judita Košťáková ml.

Vydavatel – Rada Církve bratrské, Soukenická 15

Vychází – 1. 11. 2020

Kontakt – brana@cb.cz

Použité fotografie jsou z archivu časopisu BRÁNA, není-li uvedeno jinak.

KŘEST

KŘEST A JEHO PŘÍPADNOSTI

text DAVID BEŇA

Ve většině sborů křtíme ty, kteří vyznávají svou víru. Křtíme ale také děti těch členů církve, kteří se spoléhají na Boží zaslíbení smlouvy a vyznávají svou víru na místě svých dětí.

Takto mluví nové Duchovní zásady Církve bratrské (čl. 151) a potvrzují už staletou zásadu naší církve: v tradici Českých bratří na křest vztahujeme rozlišování mezi věcmi podstatnými, služebními a případnými. „Podstatnou věcí“ je dle bratří Boží dílo spásy; na lidské straně je to pak přijetí a uchování spásy ve víře, lásce, naději. „Věci služební“ – typicky Písmo a křest s večeří Páně – slouží této Boží spáse, ale i lidské lásce, víře a naději; zvěstují je a přinášejí, živí je a nesou. „Věci případnou“, řešenou takříkajíc případ od případu, je (a zůstaňme už u křtu), jakou má voda teplotu, je-li to voda říční či kohoutková, kolik jí je, nosí-li křtěnec zvláštní roucho nebo je v civilu, je-li do vody ponořen či je vodou polit nebo pokropen, atd.

Z formulací Duchovních zásad lze soudit, že pokud jsou přítomny věci podstatné, jimž křest slouží – Boží milost v evangeliu, důvěra v Krista a Boží zaslíbení, přítomnost věřícího lidu – pak vlastně věci případnou je i věk, resp. psychická a spirituální vyspělost křtěnce. To je jistě řečeno zjednodušeně; věci bývají zamotanější. Českobratrské dědictví ovšem chrání i takovou svobodu víry v Krista – a svobodu křtu; a vyžaduje, zdá se, i vzájemnou toleranci, ne-li sebezapíravou obětavost lásky. (srov. Ř 14,1nn)

O tom, zda apoštolové s věřícími rodiči křtili, či nekřtili i jejich malé děti, se vedou staleté debaty. Konečného rozhodnutí se asi nedočkáme. Spíše než historická fakta – jichž známe pomálu – rozhoduje

ta či ona nauka o křtu (příště se k nim vrátíme), ten či onen důraz ve výkladu křestních oddílů, a leckdy vůbec „jen“ osobní a rodinná zkušenost, ne-li individuální naturel.

I zde proto zůstaneme jen u tápavých náznaků: Biblická vyprávění o křtech celých „domů“ – řekne někdo – nezmiňují přítomnost dětí, natož jejich křest. Jde o misijní raporty zdůrazňující moc evangelia otevírat srdce, působit víru, přinášet nový život jedincům i celým domácnostem. (Sk 10,48; 16,14n; 16,31–34; 18,8; 1K 1,16) Ovšem – všimne si jiný – některé ze zpráv o křtech „domů“ zmiňují výslovně pouze víru pána či paní domu, zatímco o víře ostatních mlčí. (Sk 16,14.16; 16,34 v Českém studijním překladu) Římský a starozákonní pojem „dům“ v sobě navíc vedle otce zahrnuje automaticky i maminku a děti, ba i čeládku; jmenovat děti zvlášť by bylo nadbytečné (asi jako říkat „kulaté kolo“). A pokud křesťané neměli své děti křtít, pak to – vzhledem k tradici izraelské obřizky (Ko 2,11n) udělované osmidenním chlapcům – měli apoštolové jasně říct. Podle některých apoštolské mlčení právě napovídá, že první křesťané své děti vnímali jako příjemce Boží milosti, včetně daru křtu. (Sk 2,38n; 1K 7,14) Ale přece – namítne další – křest vyžaduje víru a nějaké porozumění evangeliu. (Ř 6,3.11) A nemluvnátka Kristu patří i bez křtu. (L 18,15–17) Anebo snad...

Zřetelných historických faktů je pomálu, zato naukových (i čistě osobních) úhlů pohledu pozeňnaně. Však i naše diskuze k nim brzy sklouzla (a ještě se k nim vrátíme). Zdá se tedy, že ono bratrské rozlišování je nezbytné a zdravé. A že je nám s ním dopřána ona svoboda víry, víry ve svobodnou Boží milost v Kristu, a přikázána snášenlivost a obětavost vzájemné lásky, právě i v otázkách křtu. Milost a láska, ty jsou nakonec podstatné!

DAVID BEŇA,
lic.theol. (1975)

je tajemníkem odboru pro vzdělávání při RCB a učitelem Starého zákona a religionistiky na ETS v Praze. Vystudoval teologii v Rakousku a ve Švýcarsku. S manželkou Evou má tři děti.

FOTOGRAFIE JAKO MEMENTO

ptal se **BRONISLAV MATULÍK**
foto **JAN ŠIBÍK**

Rozhovor vyjde v listopadovém vydání, tedy 31 let od sametové revoluce. Sedíme v pražské kavárně na Národní. Jaké zde máte oproti tehdejší době pocity?

Bydlím nedaleko v centru Prahy, a když jdu kolem, vždycky si na to vzpomenu. Emoce tehdy byly nesmírně silné, a zvláště 17. listopadu zde na Národní třídě. Udělal jsem tu několik pro mě významných fotografií, takže není možné, aby ty euforické pocity vyprchaly.

Chodím tudy dennodenně a vždycky mi ty události proběhnou hlavou. Nově také po loňské velké výstavě na Staroměstské radnici a po vydání knihy Jan Šibík 1989. Znovu se skenovaly negativy, a protože byly za tři desítky let dost poškozené, hodiny a hodiny jsem je retušoval ve Photoshopu, takže jsem si všechno důkladně připomněl.

Jaké konkrétní záběry z Národní třídy máte na mysli?

Především dvojici záběrů. Jeden jsem fotil přes kordon policistů. Stál jsem bokem a oni byli napříč celou Národní třídou. Nemohli se ale natlačit až ke zdi, protože tam parkovala auta. Dodal jsem si odvahu, vystoupil jsem před ně a vyfotografoval studenty, jak stáli s transparentem „Nechceme násilí“. Před sebou měli svíčky.

A pak se stala úžasná věc – položili svíčky na zem a ustoupili dozadu. Ty svíčky tam zůstaly vzpřímené jako věže. To byla neuvěřitelná symbolika – hořící svíčky, kordon policistů, pak pět metrů nic a studenti. Napadlo mě všechno obejít a udělat druhou fotku přes svíčky na policisty. Opravdu jsem to udělal, i když jsem měl obavu, že na mě někdo vyběhne.

JAN ŠIBÍK (1963)

Český fotograf, který podnikl na 250 reportážních cest do všech koutů světa. Dvacet let pracoval jako vedoucí fotooddělení a obrazový redaktor v časopise Reflex. Uspořádal více než 220 workshopů reportážní fotografie jak v České republice, tak v zahraničí. Je známý svými fotografiemi z válečných konfliktů. V soutěži World Press Photo se v kategorii Sportovní příběhy umístil na třetím místě, dvakrát získal hlavní cenu v soutěži Czech Press Photo. Je laureátem hlavní ceny Golden Prisma Award a od města Plzeň obdržel Cenu 1. června, která bývá udělována za šíření myšlenek demokracie a obhajobu lidských práv.

foto Daniela Matulová

Když jsem měl obě fotografie, říkal jsem si, že by už bylo dobré odejít. Situace, kdy kordon policistů stál proti řadě svíček a studentů, trvala asi padesát minut. Odešel jsem a pět minut nato přijely speciální jednotky a začaly lidi mlátit. Kdybych tam zůstal o pár minut déle, určitě bych o své záběry přišel. Na to nemůžete nikdy zapomenout.

Zůstaneme-li ještě u 17. listopadu, jak moc vás strhly přelomové události našeho národa? Dovede v takové chvíli reportér udržet profesionální nadhled?

Zcela mě to pohltilo, protože jsem emocionální člověk. Většinu věcí jsem dělal instinktivně. Tenkrát nebylo možné objednat si workshop se zkušeným fotografem, všechny zkušenosti jsem získával svými omyly a chybami. Proto mně velmi pomohla práce v Mladém světě.

Je totiž rozdíl, když jste na FAMU, vyberete si nějaký projekt a ten si fotíte půl roku nebo rok. Fotíte, když jste dobře naladěný, když máte pocit, že situace je fotogenická. Ale když jdete na reportáž, nikoho nezajímá, že je špatné světlo, že se lidé vůbec fotit nechtějí. Vy se s tím musíte nějak vypořádat a to je obrovská škola.

V Mladém světě jsem si vytvořil žánr fotografování událostí. Během demonstrací v roce 1988 a revoluce o rok později jsem si uvědomil, že přesně to chci dělat. Vyhovovalo mi vypořádat se s problémy společnosti, s rizikem, že vás tajná policie zatkne, že vám rozbijí foťák, vypořádat se se stresem a strachem, který jsem měl. Říkal jsem si, to je ono, to jsou emoce, které je důležité zaznamenávat. Ještě jsem to neuměl, ale učil jsem se za pochodu.

A musím zmínit Miroslava Zajíce, vedoucího fotografického oddělení v Mladém světě, který si mě vybral v konkurzu. Říkal mi: „Když fotíš lidi, chod k nim blízko.“ Tuto radu dávám lidem i na svých workshopech. To zajímavé je totiž zapsané ve tváři: napětí, emoce, radost,

smutek. A taky mi říkal: „Nefoť bleskem, ten úplně zabije atmosféru, i kdyby byla sebelepší.“ Toto vedení a rady mně nesmírně pomohly a posouvaly dál.

Vaše hvězdná kariéra reportéra, který jezdí po celém světě do válečných

<

PRAHA, ČESKOSLOVENSKO 1989
Dne 17. listopadu 1989 stáli v centru Prahy na Národní třídě muži v uniformách proti demonstrantům, kteří spořádaně zažehli své svíce. Když hráz klidu povolila, zasáhli policisté se šokující brutalitou.

konfliktů, teprve začínala. Je to jiné doma a jiné za hranicemi?

Čím je národ emocionálnější, čím víc žije reálným životem, tím větší byly i moje emoce. Co jsem zažil při válkách, revolucích a přírodních katastrofách ve světě, bylo silnější než u nás.

Když například porovnám listopadovou revoluci u nás, která byla úchvatná až neuvěřitelná, s revolucí v Rumunsku, tak tam byly emoce mnohem silnější. Má to logiku, protože tyranie reprezentovaná Ceaușescem byla daleko větší než u nás. Tady byli lidi zmlácení a zatýkaní, ale v Rumunsku jich přes tisíce pozabíjeli. Tady nikdo nezemřel, takže logicky jejich →

^ ^
RAMALLAH 2004 A ŘÍM 2005
 Dvě silně a emočně rozdílně
 prožívané události. V listopadu 2004
 byl v Ramallahu za střelby samopalů
 pohřben Jásir Arafat, a v dubnu 2005
 se v tiché důstojnosti lidé loučili
 s Papežem Janem Pavlem II.

oslava nabyté svobody byla násobně větší.

Nebo jsem během jednoho roku fotil dva pohřby, v dubnu 2005 Jana Pavla II. v Římě. Emoce na vatikánském náměstí byla neskutečná, kilometrové zástupy lidí hodiny spořádaně čekaly na to, aby se na

pár vteřin mohly poklonit papeži. Úžasná sounáležitost masy lidí.

Ale pozor, v listopadu 2004 jsem fotil v Ramalláhu pohřeb Jásira Arafata. Jeho rakev přivezli dvěma vrtulníky z Káhiry, to aby lidé nevěděli, ve kterém z nich je. Při pohřbu se odehrávalo neuvěřitelné šílenství. Masa osmdesáti tisíc lidí měla jedinou touhu – dotknout se rakev. Když ji vyndali z vrtulníku a davy lidí se k ní rozběhly, vojáci naskákali na Arafatovu rakev a začali střílet, aby je odehnali. Takto hlídali jeho rakev a prodírali se davem... Možná by někdo řekl, že to bylo děsivě šílenství, ale Palestinci mi pak říkali, že právě toto bylo nejlepší rozloučení.

Naproti tomu křesťané na náměstí svatého Petra, kde jich bylo sto tisíc, hodiny čekali na okamžik, než jim řekli, že papež zemřel. A když ten okamžik přišel, nastalo neuvěřitelné ticho a sounáležitost. Z pohledu křesťanů bylo právě toto důstojné rozloučení se svatým otcem.

Tím chci říct, jak je svět rozdílný, ale zároveň jak emoce dokážou mít mnoho projevů. A pro mě bylo nesmírně zajímavé během jednoho roku prožít oba tyto pohřby.

Zdá se mi, že vaším tématem je temná, odvrácená strana lidství. Myslíte si, že v těch hrůzách je více pravdy o člověku než v kráse?

Ne, ale mám pocit, že je tam něco, co je nutné zaznamenat. Důležité ale je, jakým způsobem ty otřesné události ukážete. Já se snažím o přesah a výtvarné pojetí dramatických situací. A důležité je ukázat je jako memento, čeho jsou lidé schopni. Ale nemohu souhlasit s tím, že zaznamenávám odvrácenou stranu lidství. Když vyfotím svržení diktátora, tak to je velmi pozitivní skutečnost. Když lidé nabydou svobodu, je to velmi pozitivní. Zaznamenávám ty události i proto, že by byla chyba před nimi strkat hlavu do písku.

Ale přítom fotím i krásné věci. Bydlím v centru Prahy, chodím s mobilem a tyto fotografie pak dávám na Instagram. Je to pro mě relax a zároveň trénink věci uvidět a vyfotit. Ale pořád je pro mě podstatné fotografovat dokumenty, o kterých se tady bavíme. Už jsem sice ubral, nejedním do válečných konfliktů, ale zaměřuji se na sociální témata. Fotím například těžkou práci lidí v Indii.

Poprvé jsem vás zaznamenal prostřednictvím vaší knihy s názvem Ďábel v nás. Díval jsem se na svět vašimi očima, až jsem měl pocit jakési fascinace zlem...

Nefascinuje mě zlo, ale když jsem přemýšlel o názvu této knihy, uvědomil jsem si, že je v ní zaznamenáno mnoho tragédií lidí z Afriky a Asie. Ale jsou tam i fotografie z Bosny. Když jsem dělal reportáže

^
BLACE, MAKEDONIE 1999
V Kosovu stříleli ozbrojení
Jugoslávci a zástupy
kosovských Albánců prchaly
do sousední Makedonie. Ale
makedonští vojáci je několik dnů
nepustili dál. Drželi je bezmocně
v hraničním pásnu nikoho.

z jiných kontinentů, lidi řekli: to je Afrika nebo Asie. Jako by tyto konflikty a tato zvěrstva byly v těchto regionech standard. A pak se najednou objevil konflikt v Bosně, kde v jedné vesnici soused na souseda vzal zbraň. Bylo to jen několik stovek kilometrů od nás a já jsem si kladl otázku, jak je možné, že v jedné vesnici se lidi začali vraždit. Kde se to v nich bere? Proto ten ďábel v nás. Už neplatilo: to je Afrika, to je Asie. Nikdo by nevěřil, že by se to mohlo stát, a přece se to stalo. A navíc nenávist projevená násilím pokračovala dál do Kosova.

Vynalézavost lidí, jak druhým způsobit bolest, mě nefascinuje, ale šokuje. Po

konfliktech v Grozném jsem měl pocit, že už jsem viděl všechno zlo světa, ale pak jsem v jiném regionu viděl, že lidé jsou schopní zlo posunout ještě dál. Z toho jsem nebyl nikdy fascinovaný, ale skutečně šokovaný. To je jeden z důvodů, proč je třeba tyto fotografie lidem ukazovat.

Židovský spisovatel Elie Wiesel
pověděl, že opakem dobra není zlo,
ale lhostejnost. Zdá se mi, že vaše
fotografie narušují naši lhostejnost
v srdci Evropy.

Nerad bych svoje fotky přečeňoval. Už proto, že síla fotografie dnes slábne, protože se zmenšuje počet míst, kde mohou být prezentované. V 60. letech plnila zpravodajskou funkci, což dnes přebírá video. Fotografie dnes může fungovat, když události vyjádří výtvarně. Má-li v sobě nějakou symboliku, divák ji tam může nacházet.

Problém je, že ubývají tištěná média – do několika let nebudou žádná nebo jejich náklad bude tak nízký, že budou mít

velice mizivý význam. Všechno přechází na sociální sítě a internet. Takže i když se zdá výhodné, že si vaši fotografii může kdokoliv na světě v jediném okamžiku, má to i spoustu nevýhod. Fotografie je malá, po dvou vteřinách divák překlíkne jinam. Nemá to sílu velké dvoustrany v časopise, kterou vezmete, koukáte se na ni a ona na vás působí. Doba se mění a vyvíjí tímto směrem.

Ale jako nechci strkat hlavu do písku před událostmi, které se dějí, tak pokud chci dělat to, co dělám, nemohu strkat hlavu do písku ani před moderními technologiemi. Sice některé věci ukáží hůř, ale zase díky rychlosti a popularitě sociálních sítí mohou mé fotografie vidět mladí lidé, kteří by na výstavu nikdy nešli.

Hannah Arendtová přišla s termínem
„banální zlo“, měla na mysli
události holocaustu. Setkal jste se
s něčím podobným, kdy se zlo dělo
profesionálně bez emocí a soucitu?

→

BLACE, MAKEDONIE 1999
Makedonský voják s rouškou
na tváři a zoufalá kosovská
matka toužící prorazit
ozbrojený kordón. Snímek
obdržel hlavní cenu v soutěži
Czech Press Photo '99 a stal
se fotografií roku ČR.

Ano, opakovaně a shodou okolností u dětí. Byl jsem v Libérii, kde vládl prezident Charles Taylor, který si nyní odpývá padesátiletý trest v Haagu za zločiny proti lidskosti. Vytvořil dětskou armádu. Děti jsou nejhorší zabijáci, protože nedokážou rozklíčovat, co je a co není správné. Navíc byly pod vlivem drog, takže zabíjely, jako by hrály nějakou bojovou hru. Bavily se, když někoho zabily, terorizovaly v Monrovii obyvatelstvo, bavilo je, jak mají neomezenou moc. Z toho šla hrůza.

Jan Werich v jedné pohádce vložil králi do úst větu: „Je mi smutno z vědění.“

Neztratil jste naději poté, co všechno jste viděl a poznal, čeho jsou lidé schopní?

Ztratil jsem především iluze. Kladu si někdy otázku, jestli by se mi nežilo lépe, kdybych ty situace neviděl a žil si v klamu? Někdy vyhrává odpověď, že by bylo lepší to neabsolvovat. Jindy však vyhrává zcela opačná odpověď, protože vám ta zkušenost dává neuvěřitelný přehled o skutečnosti.

Mnozí lidé se mě ptají, jestli to je adrenalin. Já to tak nemám. Ty vypjaté situace mě obtěžují, rád bych si je odpustil. Ale pokud chci fotografií vystihnout, co se děje, musím toho být součástí – být na místě, kde tyto často děsivé emoce vznikají.

Díky tomu, co jsem jako fotograf zažil, jsem některým věcem porozuměl. To je to, co mi mé profesní strádání kompenzuje.

Nabízí se tedy otázka, čemu jste porozuměl. Můžete alespoň jednu věc zmínit?

Poznal, to bude lepší slovo. Pojí se to s otázkou fascinace zlem a já jsem spíše

mluvil o šokování. Nikdy předtím bych nevěřil, že někdo může přemýšlet o tom, jak cíleně zmrzačit děti. A pak jsem byl v Bosně a na dvou místech jsem uviděl bonboniéru, která ale byla připojena ke granátu nebo k nějakému výbušnému zařízení. A mně došlo, že to bylo cíleně připraveno pro děti, protože kdo první sáhne po bombónu? Děti. To se mnou zatřásl.

Řeknu jiný příklad. Dlouhou dobu jsem měl pocit, že všechno má svá pravidla, dokonce i ta zvěrstva. A to pravidlo je, že nebudou namířena přímo proti dětem, že nebudou primárně zabíjeny a masakrovány. Neznamena to, že by ve válkách neumíraly, ale jen jakoby náhodou. V Sierra Leone, což je země spojená s Libérií, kde jsou doly s diamanty, byli rebelové, kteří měli označení R.U.F. A tito vzbouřenci, když ovládli diamantové doly, získali ohromné bohatství a pak chtěli ovládnout celou zemi. To mohli udělat jen tak, že obsadí hlavní město. Vymysleli to, že začnou cíleně masakrovat ženy a děti

>
PRIŠTINA, KOSOVO 1999
Kosovskoalbánská rodina se vrátila domů a zbyli z ní jen tito dva, babička a vnouček. Svůj domek naši zpusťošeny a zcela vypálený.

- znásilňování, sekání rukou... Jejich idea byla, že na základě těchto hrůz se jich budou všichni bát.

To jsou dvě události, které kdybych neviděl, tak by se mi lépe žilo. Tehdy jsem nebyl přímo v konfliktu, ale v táboře, kde žily přeživší děti bez rukou a nohou. Ale paradoxně jsem tam viděl i děti, které jim toto utrpení způsobily a které se tím bavily...

Jádrem křesťanské víry je Kristus ukřižovaný, a tedy trpící. Je pro vás tvář v tvář tolika bolesti, kterou jste viděl, trpící Bůh, který se s námi identifikuje, inspirativní?

Cítím v tom porozumění, že lze svým utrpením vzít na sebe vykoupení lidí ze zvěřstev, která způsobili. Cítím v tom obrovskou symboliku.

Nechci samozřejmě urazit křesťany svým přirovnáním, ale viděl jsem něco podobného v Africe. Vždycky jsem si chtěl z různých zemí přivést něco hezkého. A tam jsem byl fascinován jejich dřevěnými soškami a maskami. Dostal jsem se k jedné sošce, do které byly vraženy po celém těle kovové bodáky. Uvědomil jsem si, že ten princip utrpení a ona symbolika může být v něčem podobná Kristu. Že někdo natolik trpí, aby pomohl druhým k očistění.

A nakonec by mě zajímalo, jestli to všechno, na co se skrze objektiv díváte, vás k Bohu spíše přitahuje, nebo vás to od něj naopak vzdaluje?

Moc to s tím nesouvisí. Mně ale moje zkušenosti pomohly porozumět, jak je pro mnoho lidí víra důležitá, včetně mojí maminky. Ale nešlo zdaleka jen o křesťanství, ale o všechna další náboženství, která jsem viděl a zažil. Pomohlo mi to porozumět, proč je víra tak důležitá součástí života. ■

<
MONROVIA, LIBÉRIE 2004
Dětsíí váleční zabijáci se projevovali nezměrnou krutostí. Czech Press Photo 2004, 1. místo, Aktualita, série

CÍRKEV BRATRSKÁ A FUNDAMENTALISMUS

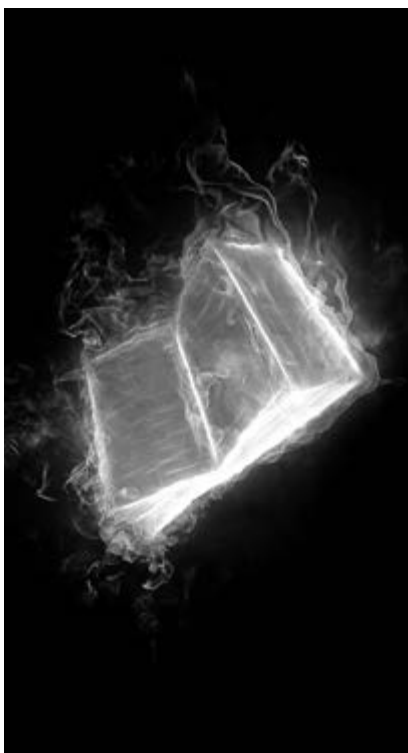
foto ARCHIV

Ohlas na článek Zdeňka Vojtíška,
Brána 10/2020

Článek svým titulkem upoutal: Král David nebyl fundamentalista. Autor v něm ale fundamentalismus vykresluje způsobem, který vyvolává rozpaky: Je to způsob, uvádí, „který vědomě ignoruje existenci různých literárních útvarů v Bibli a všechny její pasáže se snaží vykládat doslovně... bez ohledu na historický a teologický kontext jejich vzniku“. Uznávám, že se najdou i věřící, na které se tento popis hodí. Avšak fundamentalismus, o kterém bychom měli mluvit a který bychom neměli paušálně zavrhnout, je něco jiného. Pokusím se ukázat jaký.

Termín fundamentalismus má souvislost se spisem: R. A. Torrey (ed.), *The Fundamentals. A Testimony to the Truth, 1910-1915* (Základy. Svědectví o pravdě). Smyslem dvanáctisvazkového díla byla obrana základů křesťanství před ničivým liberalismem 19. století. Spis byl uspořádán podle schématu Trojice – Osoba Ježíše Krista – Druhý příchod – Spasení – Písmo. A pokud jde o Písmo, tak deklaroval: „Je zcela bezchybné a postačující pro celý křesťanský život.“ Podobně to slyšíme například i z Lausannského závazku z nedávné doby. Ten v části s názvem Autorita a moc Bible říká: „Prohlašujeme božskou inspiraci, pravdivost a autoritu celého Starého i Nového zákona jako jediného napsaného Božího slova bez chyby ve všem, co tvrdí...“

Fundamentalista v tomto (správně) smyslu je ten věřící, který bere

Písmo vážně, a nikoli ten, kdo (údajně) neumí rozlišovat mezi žánry v Bibli. Ježíšovy zázraky dosvědčují jeho autoritu jako Božího Syna; právě tak jsou zázraky Starého zákona dokladem autority Hospodina. Příkladem může být přechod Izraele přes moře (Ex 14): „Hospodin hnal moře silným východním větrem, který vál po celou noc, až proměnil moře v souš. Vody byly rozpolceny. Izraelci šli prostředkem moře po suchu.“ A pak je tam zvláštní dodatek: „Vody jim byly hradbou zprava i zleva.“ (ČEP). „Vody jim byly jako zeď po pravé i levé straně“ (Kraličtí, podobně jiné překlady). „Vody jako zeď“,

to je věc zcela nemožná – tehdy úplně stejně jako dnes.

Takže zde máme dvě možnosti: (1) Bylo to vše tak, jak to biblický text popisuje. Byla to událost doprovázená zázrakem. (2) Nevíme, jak to přesně bylo, důležitá je ale ta zvěst. Je to příběh, který k nám mluví, kde ale uznáváme jeho „poetický a mytologický charakter“. Starý zákon ale tuto zprávu na třech jiných místech potvrzuje: (1) Žalm 136,13; (2) Iz 63,12; a zejména (3) Žalm 78,13: „Moře rozpoltil a převedl je, jako hráz postavil vody“ – tedy včetně toho „mytického“ detailu. Někdo třeba řekne, že „nemůžeme vědět“, jak to přesně bylo. To ale není ten správný úhel pohledu. Jedná se totiž o to, že něco přece jen „můžeme vědět“ – totiž to, co ten text – jasně a jednoznačně – obsahuje.

Když takto „zacházím“ s Písmem, když respektuji souvislost textu, když respektuji „žánr“ dané pasáže, když respektuji širší kontext celého biblického kánonu – jsem fundamentalista? Pokud to tak někteří vidí, budiž – rád se k tomu hlásím. Jsem fundamentalista. Pak by ale ti, kteří tento výraz používají jako hodnotící nálepkou, měli vědět, že na druhé straně takové škály nebratrského hodnocení je jiný výraz, který by asi neradi slyšeli, totiž liberalismus. Takže lepším přístupem určitě bude, když o potřebných věcech povedeme rozhovor a výrazům, které partnera znevažují a skutečnost zkreslují, se vyhneme.

A ještě jedna poznámka: Téma biologie, evoluční teorie a inteligentního plánu (termíny zmíněné v článku br. Vojtíška) nemá s fundamentalismem nic společného. Jedná se o odbornou diskuzi na vědeckém půdorysu, inteligentní plán (ID) je výsledkem dnešního hlubšího poznání o živé přírodě. Platformu založili erudovaní věřící vědci, kapacity ve svých oborech, kteří o podstatě věci poučují širší veřejnost a kteří se snaží teology a filozofy koketující s teorií evoluce vyvést z jejich pohodlnosti a zavedených stereotypů. Koncept ID je bez teologického obsahu, nepřímo ovšem podporuje (nikoli dokazuje!) víru ve stvoření. (Ř 1,20) Teologický obsah má ovšem koncept teistické evoluce (evolučního stvoření), a to v tom smyslu, že není slučitelný s reformačně-probuzeneckou tradicí, konzervativními dokumenty typu Lausannského závazku atp.

Co závěrem? Někteří mohou vznášet otázky nad zázraky Starého zákona; mohou ignorovat koncept ID; mohou přijímat teistickou evoluci. To všechno jsou možné, legitimní postoje. Potom je ale třeba, aby takové přístupy domýšleli do důsledků a výsledek byli také připraveni správně pojmenovat. Jisté je, že biblický teismus v tradičním slova smyslu (ani fundamentalismus) to nebude. Prof. P. E. Johnson, jeden ze zakladatelů platformy ID (jeho knihu Spor o Darwina vydal Návrat domů v roce 1996), k tomu říká: „Rozdíl mezi těmito dvěma způsoby myšlení (naturalismem a biblickým teismem) je zásadní a teisté, kteří se snaží přemostit ho umělým kompromisem, končí nepřiznaným přijetím naturalismu... Teologové musí mít odvahu bránit své vlastní myšlenkové teritorium.“ Myslím, že toto vyjádření je tím správným slovem – či lépe výzvou – i pro současnou situaci v Církvi bratrské.

■
JOSEF POTOČEK

inzerce

**Sbor Církve bratrské
v Praze 3 na Žižkově
hledá druhého kazatele**

s misijně-evangelizačním obdarováním a zaměřením,
nebo obdobně zaměřeného misijního pracovníka.

Díky pravidelným misijním aktivitám se sboru na Žižkově
podařilo oslovit řadu nevěřících lidí.

Jedním z úkolů nového pracovníka by tak mohlo být
další rozvíjení těchto činností a kontaktů.

Jednalo by se o práci na plný úvazek s možností bydlení
ve sborovém domě.

V případě zájmu prosím pište
na adresu zizkov@cb.cz,
nebo volejte na číslo **222 580 118**.

NA CESTĚ z.s.

hledá vhodného kandidáta na pozici
ŘEDITEL/KA neziskové organizace

Jsme křesťanská nezisková organizace,
která se od roku 2000 věnuje sociální práci.
V současné době provozujeme dvě sociální služby:

CENTRUM ARCHA – nízkoprahové zařízení pro děti a mládež
MOSTY – služby následné péče

Sídlo i působiště naší organizace
je ve Vsetíně a nejbližším okolí.

Hledáme člověka, který má alespoň
minimální zkušenost s neziskovým sektorem,
je mu blízká sociální práce, zná zákon o sociálních službách,
má ekonomické dovednosti a zkušenosti s organizací
a řízením menšího pracovního týmu.

Nabízíme práci na plný úvazek v křesťanském kolektivu,
flexibilní pracovní dobu, zázemí etablované
neziskové organizace a možnost aktivně se podílet
na jejím rozvoji.

Zájmový dopis a strukturovaný životopis zasílejte
na tomas.hurta@centrumarcha.cz do **31. 12. 2020**.

Další informace o nás: www.jsmenaceste.cz

SMĚR NEBE!

**Křesťanský časopis pro všechny
školou povinné a přátele**

pro kluky
pro holky
pro rodiče
pro předškoláky

www.kroky.cz
kroky@kroky.cz

... a taky inspirace pro učitele

KROKY

VLÁDA A CÍRKEV DNES

připravil **BRONISLAV MATULÍK**
anekdota **ROMAN GADAS** foto **ARCHIV**

Jak se vyrovnáváte s vládními opatřeními, které zasahují do liturgie a života církve? Nebojíte se, že se odehrává precedens, který tím do budoucna dává vládě moc restriktivně omezovat život občanů a právo svobodně vyznávat a praktikovat víru? Máme se mít na pozoru?

**Zákaz zpěvu? Tihle můžou.
Co je znám, tak jedou vždycky na playback.**

LUBOMÍR ONDRÁČEK

hlavní pastor Křesťanského
společenství Praha

Je to letos už druhé zásadní omezení běžného života církve a to je nemilé a komplikuje to život a práci církve, zvláště pokud jde o rychlost a občas i nepřehlednost opatření. Co mělo platit dva týdny, platí náhle jen jeden. V takové situaci se těžko něco plánuje.

Omezení se ale týkají celé společnosti a v současné situaci je považují za potřebná. Spíše je mi líto, že jsme na začátku září ztratili devět dnů, když byla mnohem méně omezující opatření zrušena. V současné době proto nevnímám, že se jedná o nějakou vládní restrikcí praktikování víry. Situace spíše prověřuje víru mnohých. Nakolik jsme spojeni přímo s Kristem a nakolik máme vybudované

vztahy se sourozenci ve sboru mimo letmé setkání na nedělní bohoslužbě.

Mít se na pozoru ale určitě musíme. Dnes jsou jasné legitimní důvody, příště by to mohlo být jiné. V současné chvíli ale více než ohrožení restrikcemi v souvislosti s koronavirem vidím dlouhodobé riziko v tzv. liberálních názorech šířených v celé Evropě, které prosazují toleranci jen k těm „správným“ názorům a mezi ně mnohé názory na morální a další otázky odpovídající biblické zvěsti určitě nepatří. Mám obavu, abychom nebyli příliš zaměřeni na to, zda můžeme zpívat, nebo ne, a v pozadí nedocházelo k mnohem závažnějším změnám, které svobodu víry a svědomí omezí zásadněji.

Desetikoruna, pravěký netvor a cena života

JAN JANDOUREK, sociolog, spisovatel a esejista

Je pozoruhodné, jak některé věci získávají svou hodnotu. Tak třeba desetikoruna z roku 1993 může mít hodnotu až 30 tisíc

korun. Musí to být ale jeden z exemplářů, které byly vyraženy s chybou. Na rubové straně je v číslici 1993 příčná čára, která protíná „Kč“ o něco výš než u běžných mincí. Skoro se vyplatí prohlédnout si desetikoruny v peněžence, pokud nám to zrak dovolí, a potom spěchat za znalcem.

Nebo ještě jeden příklad. V americkém Wyomingu byla v roce 2016 objevena dobře zachovaná kostra 150 milionů let starého allosaura. Teď byla v Paříži vydražena za více než tři miliony eur. Vytolávací cena začínala hned na jednom milionu. Pravda, je toho starého netvora slušný kus.

U nás je šance, že bychom něco takového našli při hloubení studny nebo základů, asi dost mizivá. Zvyšuje se jen tím, že příšera je mnohem větší než desetikoruna, takže bychom ji asi nepřehlédli.

Jak ale vlastně ohodnocení takové věci vzniká? Proč by kousek kovu a nějaké kosti měly mít nějakou zvláštní cenu? Je tomu vlastně stejně jako u čehokoli jiného. Cena vzniká dohodou. Něco mám a můj protějšek to chce. Čím víc to chce, tím víc je ochoten dát. Cena není „vepsána“ ve věci samé ani na ní není uvedena nesmazatelnou věčnou barvou. Vzniká dohodou na základě naší potřeby a touhy.

Někdy ale o ceně nemůžeme mluvit, třeba když jde o cenu lidského života. To fungovalo jen při obchodování s otroky, ale jen proto, že byl člověk pomýleně zaměněn za věc. Život se dá obětovat, a tak ho „směnit“ za nějakou hodnotu, ale nedá se koupit a prodat.

Je to zajímavé zjištění, že to nejcennější můžeme jen mít, ale není to na prodej ani ke koupi, že?

DAVID NOVÁK
předseda Rady Církve bratrské

Restrikce se mi z mnoha důvodů nelíbí, ale považuji je v současné době za nezbytné. Zároveň ale úplně vše je zneužitelné. Mám za to, že bez omezení kontaktů, nošení roušek a dalších opatření se pandemie nezastaví. Jiná věc je otázka rozsahu restrikcí, ale nějaké být musí. Vůbec se mi nelíbí zpochybňování nebezpečí covidu z úst některých „odborníků“, ale i konspiračních serverů.

Slyšel jsem názory některých křesťanů, že omezení zpívání a následně

se scházet jim připomíná totalitu. Není to tak a považuji toto srovnání z mnoha důvodů za hloupé. Mnohem větší a zároveň plíživější ohrožení svobody vnímám v tom, když se tisk a média dostávají pod vliv jednoho oligarchy, když se propojuje politika a soukromý byznys, pokud je snaha zpochybnit tzv. systém brzd a vah, který je charakteristický pro západní demokracie, nebo v sílcích tendencích směřovat naši zemi k totalitním režimům typu Rusko a Čína.

PAVEL BENEDIKT STRÁNSKÝ
biskup Starokatolické církve

S opatřeními proti šíření čínského viru se v církvi vypořádáváme dobře. Dostáváme detailní informace z Ekumenické rady církví v ČR, takže informování jsme dostatečně. Naše farnosti jsou maličká společenství, proto většinou ani nemusí moc lidí zůstat před kostelem a všichni se vejdou dovnitř, ať už jsou limity a rozestupy jakékoli. Pravda – těch deset lidí teď bude konečně problém i pro nás. Ale určitě zase začnou některé naše farnosti vysílat po internetu, takže se to nějak vyřeší. No a co horšího se může stát, než že lidi v neděli nebudou v kostele? Párkrát v životě jsem to taky zkusil a nic se nestalo, dá se to celkem dobře přežít – konečně většina české společnosti to tak praktikuje každou neděli.

Nějakého státního vměšování do života církvi se nyní vůbec nebojím. Myslím, že státu jsme jako církve docela šumák. Nedělá mi problém respektovat nařízení státních orgánů ohledně roušek a podobně. Nosit roušky je asi rozumné, je to bariéra. No a že není sto procentní? A co je? Nějak jsem se časem naučil pořádkem neremcat a prostě mi nedělá problém nebát se a zároveň poslouchat. V náročných okamžicích je to funkční strategie a mohu ji vřele doporučit všem bezradným a zneklidněným. Co nám zbývá víc než spolehnout se na Hospodina, a samozřejmě také na odborníky z řad lékařů, a při tom všem se chovat rozumně a s respektem vůči svému zdraví i zdraví druhých lidí? ■

Obsah rubriky nemusí vyjadřovat názor redakční rady.

MILADA HORÁKOVÁ JAK JI JEŠTĚ NEZNÁTE

text EVA ČEJCHANOVÁ foto ARCHIV

Daniel Anýž:
**Jdu s hlavou
vztyčenou**
Nakladatelství
Zed, s. r. o., 2020

Ptáci už se probouzejí – začíná svítat. Jdu s hlavou vztyčenou – musí se umět i prohrát. To není hanba.

Jen máloco z toho, co je vyřčeno, má takovou váhu jako poslední slova, pronesená s jasným vědomím neodvratně se blížící smrti. V době, kdy už nemá smysl na něco si hrát, něco zakrývat, přemýšlet, jaké následky pronesená slova pro daného člověka budou mít. Smysl má vyslovit jen to, co je zbaveno všeho nepotřebného – koncentrát toho nejdůležitějšího, co člověku život dal a co považuje za zásadní předat. V tomto ohledu po sobě ve svých posledních deseti dopisech, napsaných ve třech dnech před popravou, Milada Horáková zanechala opravdové bohatství, a to nejen pro své nejbližší, jimž byly dopisy adresovány (komunisté jim je nikdy nepředali, rodina je dostala až po roce 1990), ale i pro všechny, kteří měli možnost číst je po jejich zveřejnění.

Tyto dopisy jsou součástí poslední kapitoly života této pozoruhodné ženy, ale i poslední kapitoly knihy *Jdu s hlavou vztyčenou*. Autor Daniel Anýž, původní profesí geolog, je redaktorem serveru Aktuálně.cz a komentátorem Hospodářských novin, pro které pracoval jako zahraniční zpravodaj z Washingtonu. Knihu nezpracoval jako literární expert ani jako historik, ale jako člověk, který měl blízko k Janě Kánské, dceři Milady Horákové, a v Americe s ní byl dlouhodobě v kontaktu. Střípků jejich osobních vzpomínek i autentických dokumentů v jeho ruce postupně přibývalo s tím, jak rostla její důvěra k němu. Výsledkem je poměrně hluboký vhled do života Králových, kde Milada vyrůstala, do vztahů v rodině, do jejich hodnot. Čtenář může vnímat vlivy rodičů na formování Miladiny osobnosti, zrod a cestu její životní lásky – manžela Bohuslava, její boje

za lidi kolem i boje ve vlastním nitru. Milada Horáková si totiž byla dobře vědomá ceny, kterou za její práci a angažovanost platí její dcera.

Knihla však začíná kapitolou s názvem *Vražda*. Teprve potom se čtenář dostává na začátek příběhu, aby ho celou knihou prošel a dostal se na konci k událostem těsně předcházejícím začátku knihy. Kruh se uzavírá. Autorovi nelze upřít smysl pro poutavou konstrukci příběhu a podtržení jeho zlomových okamžiků. Knihla však na nich nestojí – tyto chvíle byly od listopadu 1989 už mnohokrát popsány a ten, kdo se zájmem sáhne po knize o životě Milady Horákové, tedy tyto milníky zná.

To, co dává knize největší sílu, jsou drobná, jakoby mimochodem odhalená svědectví o velmi zvláštní době, ve které „sebevražedná československá slušnost“ v obyčejných lidech odolávala zrůdnosti nacistického režimu, aby se pak tytéž davy lidí samy staly strůjci režimu v mnohém ještě zrůdnějšího. Svědectví o lidech, kteří byli celá desetiletí opěvovanými velikány doby, i když ve skutečnosti šlo o jedince sobecké a zbabělé. Svědectví o atmosféře lži, strachu a frustrace z beznaděje. Ale i velmi silné svědectví o Bohu, o síle jeho pokoje tváří v tvář tolika životním tragédiím. O nespoutané víře v Boží milosrdenství, v život po smrti, ve věčnou svobodu. A o síle vnitřního klidu a lásky, která ovládla poslední chvíle Miladiny smrti – nebylo tam místo pro nenávisť, hořkost ani sebelítost. Zůstala jen láska.

Protože jedním z hlavních zdrojů informací, které z této knihy dělají cenný dokument, je Jana Kánská, život Milady Horákové její popravou nekončí, ale pokračuje v lásce jejího manžela a ve vzpomínkách její dcery – a čtenář z toho profituje možností pochopit

Služebníci

PAVLA LIOLIASOVÁ

Drama Služebníci režiséra Ivana Ostrochovského vypráví příběh dvou mladých studentů kněžského semináře na začátku 80. let minulého století. Příběh začíná v roce 1980, kdy na bohosloveskou fakultu v totalitním Československu nastupují Michal a Juraj. Do školy přicházejí v době, kdy komunisté hledají jakoukoliv záminku, aby mohli církev zdiskreditovat a její členy perzekvovat. Ze strachu před zrušením bohosloveské fakulty se vyučující

Služebníci

Slovensko / Česko / Rumunsko / Irsko,
2020, 88 min

snaží studenty vychovávat tak, aby vyhovovali komunistické straně. Každý ze seminářistů se tak musí rozhodnout, zda podlehne pokušení a zvolí si snazší cestu kolaborace, nebo si zachová svoji víru a stane se předmětem nátlaku Státní bezpečnosti.

Režisér obsadil do ústředních rolí dva neherce, filmu to ale na kvalitě nikterak neubírá. Další rozměr naopak přidává prostředím dlouho nerekonstruovaného kláštera, kde se část snímku odehrává, i to, že některé části filmu vycházejí ze skutečných událostí. Černobílý snímek diváci poprvé viděli v únoru na německém festivalu Berlinale, později vyhrál hlavní cenu soutěže Febiofestu. Jeho oficiální premiéra v kinech už byla několikrát odložena kvůli pandemii koronaviru.

břemeno emigrace i života dívky dospívající v ženu a celé její pěstounské rodiny pod drobnohledem StB.

Kniha působí mohutně – 360 stran v pevně šité vazbě budí respekt. Obsahuje však mnoho dokumentace v podobě velkých fotografií i dopisů a jednotlivé kapitoly jsou od sebe odděleny celostránkovými děliči, z obou stran rozšířenými o vakáty, takže přečtení knihy se – také vzhledem k tomu, že její obsah čtenáře doslova pohltí – rozhodně nepočítá na týdny, ale na hodiny. Jediné, co při čtení ruší, je opakování pasáží dopisů, ze kterých autor nejprve vyzdvihne jejich nosné části a pak uvede ještě celý jejich přepis. To však nikterak nesnižuje obsahovou kvalitu sdělení.

Nejen proto, že knihu Jdu s hlavou vztyčenou mnozí její čtenáři označili za dechberoucí, rozhodně stojí za přečtení.

■

Kniha

Když ilustrace vypráví

Orhan Pamuk:
Jmenují se
červená
Argo, Praha 2008,
464 s.

Když jsem byl malý kluk, znal jsem pohádkové příběhy jen z vyprávění své babičky. Sledoval jsem, jak ve svých starých rukou drží knihu a předčítá. V knihovně jsem si pak někdy tu stejnou knihu ulovil a pomocí jejích obrázků jsem se snažil vybavit si příběhy, které mi babička vyprávěla. Číst jsem ještě neuměl.

Kniha vysoce oceňovaného autora Orhana Pamuka pracuje právě s touto zkušeností. Každá kapitola je líčena perspektivou určité ilustrace (nejde o fyzický, nýbrž fantazijní obrázek – kniha sama je bez obrázků). Promlouvají skrze ni postavy, zvířata, strom, a dokonce i barva – odsud název knihy. Prostřednictvím těchto obrazů vypráví příběh o dávných iluminátorech z Istanbulu, kteří lavírovali na hranici hereze, neboť v islámu se nesměly zobrazovat světské předměty, jak je vidí člověk. Západní vynález perspektivy vnímali jako rouhání proti desateru.

Geniálním na tomto literárním postupu je, že se zároveň jedná o detektivku, v níž jsou jednotlivé ilustrace v podstatě svědky, kteří ne vždy říkají pravdu nebo ji přinejmenším zakrývají. Čtenář je jejich jediným zpovědníkem – to on z jejich výpovědí skládá celkový obraz, který je hlavním tajemstvím knihy. Díky této hravé metodě se mu před očima rozzáří barvy a rozhýbají strnulé postavy zlatem tepaných knih a vytvoří tak plastický obraz exotického světa muslimských iluminátorů.

Kniha je dalším dokladem skutečnosti, že kdyby nebylo lidských omylů a jedinečnosti pohledů na porozumění svatému řádu, byl by svět mnohem chudším a bezútěšnějším místem.

LIBOR DUCHEK ■

Ze dna vzhůru

Útlou knižičku *Ze dna vzhůru*, vydanou letos nakladatelstvím Křesťanský život, sepsal 48letý Ivo z Havířova během pobytu v ostravské věznici Heřmanice. Líčí v ní svou temnou minulost a několik posledních stránek věnuje příběhu nového života s Kristem, vedoucím ke křtu ponořením ve věznici.

Nyní mi píše z věznice Rýnovice u Jablonce nad Nisou: „S tou knihou jsi měl pravdu, on je to ten most mezi lidmi. Někdo si to rád přečte, ale někdo zase ne. Pociťuji určitý respekt vězňů, že jsem něco napsal tak otevřeně. Knihu jsem poslal své bývalé přítelkyni, za kterou jsem tady. Určitě byla překvapena, ale sám od toho nic neočeká-

byl Ivo ještě s dalším vězněm ponořen pastorem do vodou naplněného prádelního vozíku a začleněn pod AC Havířov. Podpořit jej do Heřmanic přijel Fanyn spolu s dalšími křesťany, účastnila se i Ivova 70letá maminka a několik věřících vězňů.

Ivo v Krista uvěřil už ve věznici Rýnovice, kde se účastnil katolických mší a kde se mu věnovala kaplanka Květa Jakubalová. Do Heřmanic byl pak přechodně umístěn kvůli nástupu do školského střediska, aby tam získal výuční list v oboru elektro. Zde jej pravidelně navštěvovala maminka, jemu nejbližší osoba, a také Fanyn. Ivo se od drog úplně oddělil, ačkoli k nim má ve vězení snadný přístup. Kladl vysoké nároky nejen na sebe, ale i na druhé vězně – i na mne, kaplana.

ZE TMY K NADEŽJI

Příběhy ztracených existencí

vám. Jen jsem chtěl, aby věděla, že jsem změnil život a také jsem to psal o ní. Jsem na malém oddíle a mám kolem sebe normální lidi. Pán je ke mně moc milosrdný.“

Napadení přítelkyně bylo kvalifikováno soudem jako pokus o vraždu. Jak Ivo popisuje, jednal ze žárlivosti a zkratovitě, pod vlivem drog. Odpykává si podobný trestný čin už podruhé, tentokrát dostal dvacet let.

K napsání knihy jej motivoval „Fanyn“, brilantní sólový kytarista a bývalý člen doprovodné skupiny zpěvačky Věry Špinarové. Do věznice jsem pravidelně zval různé křesťanské hudební skupiny s evangelizačním vystoupením a pozval jsem také Fanynovu kapelu NABOSO. Nahráli album křesťanských písní. Několikrát v naší věznici vystoupili. Ivo jej znal jako prvního vaříče pervitinu v Havířově z let, kdy spolu užívali drogy. „Perník“ Fanyna

A tak byl Ivo ještě s dalším vězněm ponořen pastorem do vodou naplněného prádelního vozíku a začleněn pod AC Havířov.

těměř zničil. Ale nakonec, také ve vězení, Kristus zachránil i jeho.

Kdysi heřmanický vězeň, nyní dobrovolný pracovník Apoštolské církve (AC) pro kavárnu Teen Challenge v Havířově, svým svědectvím na Iva zapůsobil. Pokřtěný jako dítě do katolické církve, nyní chtěl být také on pokřtěn v dospělosti a ponořením. A tak

Často mi docházely argumenty, když jsem nesplňoval jeho očekávání.

Po vyučení byl eskortován zpět do své kmenové věznice Rýnovice a byl tam přijat do práce. Dostal mimořádné povolení telefonovat Fanynovi i mně a pravidelně si dopisujeme. Čas vyplňuje dálkovým studiem Vyšší odborné biblické školy v Kolíně. Maluje olejem na plátno a jedno dílo už poslal na soutěž Art and Prison do Německa. Ivo neneso snadno, že jej Fanyn a zvláště maminka už tak často nemohou navštěvovat. Zatím marně žádá o přemístění do Ostravy. Má umožněno mluvit s maminkou přes Skype, stejně jako se svou sestrou, která žije v Itálii. O podmíněné propuštění si může zažádat za čtyři roky, pevný výstup má až v roce 2031.

JAN KOČNAR

ex-kaplan Věznice Ostrava-Heřmanice

Vyluštěte tajenku a vyhraje knihu

Tajenku zašlete do 18. 11. 2020 na adresu krizovka@cb.cz.

Vylosovaný výherce získává knihu Jdu s hlavou vztyčenou od autora Daniele Anýže. Výhru věnuje vydavatel.

POMÍČKA: CAMK EKLEKTUS SEDNA, SUE	ÚDIV	1. DÍL TAJENKY	SVAČINA (ze slo- venštiny)	SOLMIZAČ- NÍ SLABIKA	VOJENSKÁ JEDNOTKA	ODVĚTVÍ	TLAČENICE	ČÁSTICE HMOTY	ZNAČKA CÍNU	TĚLOCVIČ- NÉ NÁČINÍ	4. DÍL TAJENKY	BÝT V NEJISTOTĚ
ZIMNÍ MĚSÍC					ITALSKÁ METROPOLE				EVROPAN			
ZHOTOVENÁ ZE ŽELEZA A BETONU					PŘEDLOŽKA				OSOBNÍ ZÁJMENO			
SOUHLAS				OSTROV V PÁSU ATOLU					VICE NEŽ DOBŘE			
ZKRATKA VYDAVATEL- STVÍ TISKOPISŮ				PULZ					ANGLICKY „NIKDY“			
	SLOVENSKÝ „KREN“				BIBLICKÁ SYRIE				ZNAČKA PRO TÓN			
	PLYNNÝ UHLOVODÍK				TUMÁŠ				PŘISOLIT			
STUPEŇ VYVOJE								ČÍSLOVKA				JIŽNÍ POLÁRNÍ OBLAST
UKAZOVACÍ ZÁJMENO				ČÁST OCEÁNU	MOŽNÁ				OBVAZEK			
ZÁDUCHA								ESKYMÁČKÁ MORSKÁ BOHYNĚ				
ZÁPOR			ZNAČKA OSMIA			OVOCE	PRODUKT KOROZE	VČELÍ DOMEK				
			VELEHOR- SKÝ ŠTÍT					LYŽAŘSKÁ VĚTRÓVKA		ZÁMEZÍ		
	SCHRÁNKÁ TĚLA PLŽŮ	3. DÍL TAJENKY								ANGLICKÁ ZKR. PRO TECHNICKÝ		OBCHODNÍ AKDEMIE
		2. DÍL TAJENKY										NAPOJIT (se)
SVAZ					TEXTILNÍ ROSTLINA				NABÍDKOVÁ SOUTĚŽ			
					OKENNÍ ZAVĚS				POTŘEŠ- TĚNEC			
THAJSKÉ PLATIDLO				VOJENSKÝ POVEL						RUSKÝ AUTO- MOTOKLUB		
				ILUZE						FRANCOUZ. PROZAİK		
KANTOVY INICIÁLY			OVOCNÁ ZAHRAHA				POHODNÝ				ČÍSLOVKA	
			RUSKÝ SOUHLAS				PŘEDLOŽKA				ZKRATKA CESTOVNÍ KANCELÁŘE	
ČÁST MĚSICE						ČLENOVÉ ŽEBRAVĚHO RÁDU						
MILENEC						RŮZNO- BARVÝ PAPOUŠEK						

Tajenka z čísla 10/2020: Lásky přikrývá všechna přestoupení.

Knihu Spiritualita třetího věku vyhrává **František Silar**, Vratislavice nad Nisou. Připravil Dušan Karkuš.

DOBROU NOC

text **KATEŘINA KORÁBKOVÁ**

Blížila se bouřka. Původně měly se mnou na zastřešené terásce před vchodem do chaty spát ještě další dvě holky, ale možná ze strachu z bouřky se uklidily dovnitř. Takže zůstala jen jedna z kuchařek, která už spokojeně spala. Pod zděným přístřeškem kousek vedle zase nerušeně dřímali kluci. Měla jsem dojem, že jsem poslední z celého tábora, kdo je ještě vzhůru. Snad máme všechno v pořádku, dobře přivázané plachty, dobře uložené děti...

Zvedl se vítr. Větve stromu, který rostl vedle chaty jen pár metrů od mých nohou, se zmítaly nahoru a dolů. Zvířený písek zpod schodů mi s dalším poryvem vletěl do obličeje. Hřmění začala doprovázet meluzína. Za tyhle zvukové

JAKO BYCH SPLYNULA S OKOLÍM A NEHROZILO MI UŽ VŮBEC NIC.

efekty by se nemusel stydět ani Hollywood. Sledovala jsem, jak vítr cloumá větvemi, ve tváři cítila zvednutý prach a vnímala narůstající neklid. Po momentu pořádného strachu při návratu ze zrušené bojovky o den dřív, kdy blesky tancovaly po kopcích kolem, jsem cítila před bouřkou respekt. A opravdu se mi nechtělo se zvednout a jít zkontrolovat, jestli je na bouřku tábor připravený.

Zůstala jsem ležet. Připadalo mi, že místo, na kterém jsem si ustlala, je snad nejnebezpečnější ze všech, všichni ostatní určitě byli chráněnější. Nabízely se mi v zásadě tři možnosti. 1) Zvednout se, posbírat věci a jít do stanu. 2) Zvednout se, posbírat věci a tiše zmizet do chaty. 3) Zůstat.

KATEŘINA KORÁBKOVÁ

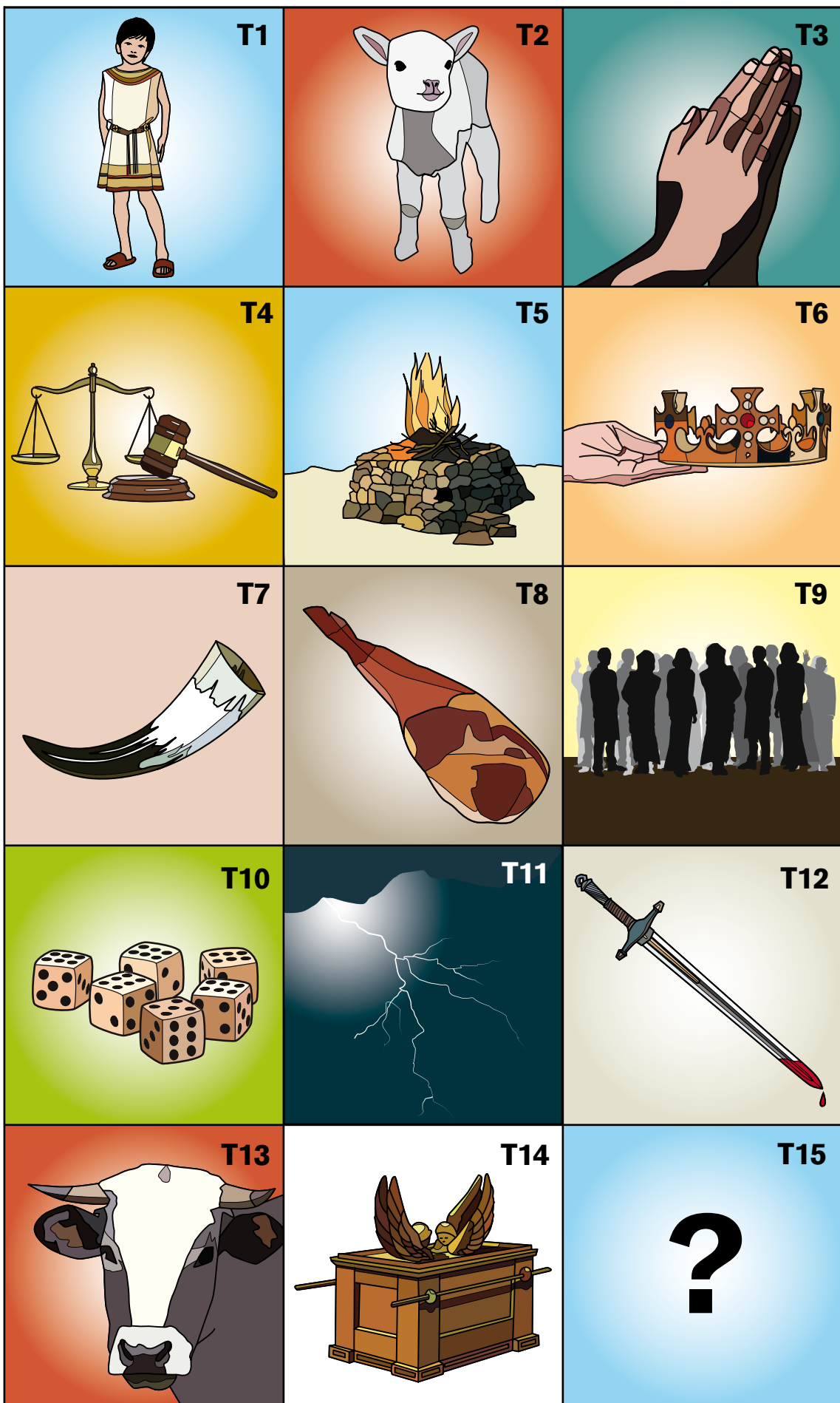
redaktorka časopisu
Brána, CB Kutná Hora

Možnost stanu měla pár překážek. Stanová pryčna plná věcí byla jen detailem. Horší byla celta, která jevila znaky blízkého setkání s plísní. Kdo zažil někdy těžkou noc alergika, chápe závažnost tohoto detailu. V chatce, kde už dvě vedoucí spaly, vládlo dusno a hledat místo někde na zaprášené zemi mezi hromadami tábornických krámů s vyhlídkou, že ráno na mě šlápnu kuchařky, se mi nechtělo. Ve spacáku začínalo být nesnesitelné horko, ale nikoliv okolní teplotou.

S dalším hromem jsem se intuitivně přitiskla k zemi, co nejvíc to šlo. Rázem mě zaplavil iracionální, přesto nesmírný a zvláštní pocit bezpečí a pokoje. Jako bych splynula s okolím a nehrozilo mi už vůbec nic. Uspal mě příchod deště.

Nemůžu si pomoci a zpětně vzato mi to celé přijde jako pěkně dětinská reakce. O to dětinštější, čím blaženější byl ten skvělý pocit spočívání. Jako bych někde podvědomě měla zafixováno, že dospělí musí za všech okolností zvládat situaci a za všech okolností být racionální, plně při smyslech a připravení cokoliv vyřešit. Nesmí ztrácet půdu pod nohama, nesmí se nechat řídit emocemi a hlavně se musejí vždy s maximální zodpovědností dobrat nejlepšího řešení. Reakce o to dětinštější, že občas závidím malým dětem, které mohou usnout kdykoliv a kdekoliv chtějí a nehrozí jim žádný budík ani žádné okamžité nasazení proti novým povinnostem a starým restům, které zase nedokázaly splnit. Závidím jim tu možnost přiznat omezené hranice svých schopností a odvahy, možnost vzdát se řešení situace, věčné kontroly a prostě si odpočinout.

Počkat, cože jsi to říkal, Pane Bože? Do stínu křídél Tvých?

V minulém čísle:
JOZUE

Tištěné pexeso (na 350g papíře) lze objednat na brana@cb.cz za cenu 30 Kč za kus. Objednaná pexesa zasíláme na sbory s výtiskem dalšího čísla časopisu Brána.

SOUTĚŽTE O BIBLICKÉ PEXESO!

Podle obrázků urči, která biblická postava bude na posledním pexesu, a odpověď zašli na krizovka@cb.cz do 18. 11. 2020. Deset vylosovaných dostane výtiské pexeso. Po vylosování výherců můžete s novou sadou obrázků hrát pexeso on-line na www.brana.cb.cz.

Bible nám říká, že není dobře člověku samotnému – Bůh předně stvořil člověka jako muže a ženu, ale také nás, muže i ženy, přivádí do rodin, národů, jakož i k dalším podobám společenského kontaktu a života, které jsou velmi potřebné a užitečné. (Kaz 4,7-12)

Lékařské poznání potvrzuje, že osamělost skutečně škodí zdraví. Dlouholeté statistiky říkají, že osaměle žijící osoby oproti lidem žijícím v páru či širší rodině častěji postihují zejména neduhu duševního rázu: deprese, úzkosti, alkoholismus a užívání dalších návykových látek. Novější výzkumy ukazují, že osamělost dokonce potlačuje i lidskou obranyschopnost, a proto bývají osamělí lidé častěji nemocní i po tělesné stránce. Mívají zvýšené riziko například srdečně-cévních chorob nebo rakoviny. Tato rizika znovu vyplouvají

Mezilidský kontakt potřebuje náš mozek jako jídlo

OSAMĚLÝ ČLOVĚK HLADOVÍ

do popředí v době přísných protiepidemických opatření, která sice mohou člověka ochránit před nakažlivou chorobou, ale příliš dlouhá izolace mu může ublížit na jiném citlivém místě.

Pocit osamělosti dokáže popsat kdekdo. Pro lékaře a vědce ovšem dlouhou dobu zůstávalo záhadou, kde přesně se tento duševní pocit promítá do naší tělesné schránky. Odpověď přinesly až podrobné výzkumy mozku. Pokusné myši a pravděpodobně i my lidé máme v mozku kmeni zvláštní skupinu nervových buněk, které jsou citlivé na společenské kontakty. Myši, které měly tyto buňky nějakým způsobem poškozené, se buď nechovaly osaměle ani v naprosté izolaci, anebo se naopak nemohly nabažit kontaktu s ostatními myšmi ani v přeplněné „společenské místnosti“.

Další pokusy tentokrát s lidskými dobrovolníky ukázaly, že se obraz osamělosti v lidském mozku velmi podobá obrazu hladu. Dobrovolníci podstupovali snímkování funkční magnetickou rezonancí a přitom se nechali zavřít na několik hodin buď o hladu, nebo do naprosté společenské izolace. Když po tomto „trápení“ hladovějící spatřili obrázek jídla a osamělí obrázek usměvavé tváře, snímek z vyšetřovacího přístroje ukázal podobnou reakci v mozku.

Otázkou ovšem zůstává, jak poznat zdravou míru a podobu společenského kontaktu. Někoho velká společnost posiluje, jiné zase vyčerpává (podle toho se dělí povahy na extrovertní a introvertní). Někoho potěší třeba několik milých slov po telefonu, další mají potřebu skutečného mezilidského kontaktu a i po sebedelším a sebedokonalejším spojení skrze techniku se stále cítí osaměle, možná ještě osaměleji než předtím. Měli bychom na to všechno pamatovat i my křesťané, kteří můžeme a máme své bližní sytit také svou blízkostí a společenstvím. Důležité je být citliví k potřebám druhých – ne každý je naladěný na rozjásané povídání. Někomu pomůže daleko víc, když mu budeme tiše naslouchat. A také bychom měli rozlišovat skutečnou osamělost od případné chvílky o samotě, která je také potřebná.

POTŘEBA SOCIÁLNÍHO KONTAKTU
Zónu sociálního kontaktu máme sice každý jinou, ochrana před nákazou nás však může rozdělit na šest stop od sebe.

text **MARTIN SRB**

foto **BIGSTOCK** a **TAURUS EMERALD**